

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Andra kammaren.

Nr 19.

Tisdagen den 7 mars.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 28 nästlidna februari och den 1 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 181, angående inrättande av en arbetarsmåbrukslånefond m. m.;
nr 182, angående ändring av villkoren för lån från statens mejerilånefond samt kapitalökning för samma fond; och
nr 185, angående reglering av Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Enligt därom den 3 innevarande månad fattat beslut skulle nu företagas val av tolv ledamöter och sexton suppleanter i riksdagens särskilda utskott; och anställdes först val av ledamöter i nämnda utskott.

Därvid avlämnades 147 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Jansson*,
» *Lindman*,
» *Lindqvist*,
» *Olsson* i Kullenbergstorp,
» *Fast*,
» *Nilsson* i Landeryd,
» *Johanson* i Stockholm,
» *Hamrin*,
» *Olsson* i Gävle,
» *Linnér*,
» *Pehrsson* i Bramstorp och
» *Andersson* i Tungelsta.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Härefter anställdes val av suppleanter.

Därvid avlämnades 114 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

Andra kammarens protokoll 1933. Nr 19.

herr *Brännberg*,
 » *Anderson* i Norrköping,
 » *Molander*,
 » *Olsson* i Golvvasta,
 » *Norling*,
 » *Skoglund*,
 » *Andersson* i Löbbo,
 » *Andersson* i Rasjön,
 » *Persson* i Tidaholm,
 » *Lindmark*,
 » *Ryberg*,
 » *Andersson* i Malmö,
 » *Petersson* i Lerbäcksbyn,
 » *Berg*,
 » *Anderson* i Råstock och
 » *Persson* i Trången.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda valen.

§ 5.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 179, med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 kap. 6 § rättegångsbalken; och

till statsutskottet propositionen, nr 180, angående anslag till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning.

§ 6.

Vidare föredrogs konstitutionsutskottets memorial, nr 9, i anledning av kamrarnas remiss av Kungl. Maj:ts proposition nr 151 med förslag till förordning om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel m. m.

Kammaren beslöt överlämna ifrågavarande proposition, i vad den avsåge förslag till förordning om debitering och uppbörd av tingshusmedel, till behandling av lagutskott.

§ 7.

Slutligen föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 22—26, bankoutskottets utlåtande och memorial nr 16 och 17 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 22—28.

§ 8.

Avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 153, angående distriktsveterinärväsendet, nämligen av:

herr *Gardell* i Gans *m. fl.*, nr 434;

herr *Sandström m. fl.*, nr 435;

herrar *Hansson* i Rubbestad och *Werner* i Höjen, nr 436; och

herr *Persson* i Falla *m. fl.*, nr 437.

Vidare avlämnades nedannämnda motioner nämligen av:

herrar *Severin* och *Eriksson* i Stockholm, nr 438, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner, nr 166, angående reglering av Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten och, nr 142, angående förslag för understöd åt enskilda järnvägar; samt

herr *Olson* i Göteborg *m. fl.*, nr 439, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 171, med förslag till lag om ändrad lydelse av 38 § 1 mom. samt 64 och 66 §§ kommunalskattelagen den 28 september 1928 m. m.

Samtliga ovannämnda motioner bordlades.

§ 9.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 78, i anledning av de i statsverkspropositionen behandlade frågorna angående redovisningen å riksstaten av anslagen till expenser och tryckningskostnader samt ändrad uppställning av riksstatens utgiftssida; och

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare;

från första lagutskottet, nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ lagen den 9 december 1910 (nr 141 sid. 35) om emeritilöner för präster;

från andra lagutskottet, nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med ytterligare föreskrifter om lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av ecklesiastika boställen; samt

från jordbruksutskottet, nr 82, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hillgård</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 7 mars,
» <i>Olofsson</i> i Digernäs	» 3 » » 8 »
» <i>Nordström</i>	» 4 » » 8 » och
» <i>Johansson</i> i Edsbyn	» 4 » » 9 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 8 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 181, angående inrättande av en arbetarsmåbrukslånefond m. m.; och nr 182, angående ändring av villkoren för lån från statens mejerilånefond samt kapitalökning för samma fond; samt

till statsutskottet propositionen, nr 185, angående reglering av Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.

§ 2.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 434 av herr *Gardell* i Gans *m. fl.*;

nr 435 av herr *Sandström m. fl.*;

nr 436 av herrar *Hansson* i Rubbestad och *Werner* i Höjen; och

nr 437 av herr *Persson* i Falla *m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 438 av herrar *Severin* och *Eriksson* i Stockholm; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 439 av herr *Olson* i Göteborg *m. fl.*

§ 3.

Herr talmannen meddelade, att efter överläggning inom talmanskonferensen rörande riksdagens arbete under tiden närmast före och efter påsk överenskommits, att sista arbetsplenium före påsk komme att hållas lördagen den 8 nästkommande april, varvid dock kvällsplenum ej skulle förekomma, att första arbetsplenium efter påsk skulle äga rum torsdagen den 20 i nämnda månad kl. 2 e. m., därvid gemensamma omröstningar skulle företagas över då föreliggande godkända voteringspropositioner, samt att under den mellanliggande tiden inga andra ärenden komme att upptagas till avgörande än sådana, som rörde godkännande av voteringspropositioner, skrivelseförslag och dylikt.

§ 4.

Föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående arvode till ledamöter av allmänt kyrkomöte;

nr 10, med förslag till ändrad lydelse av § 10 i instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken; samt

nr 12, i anledning av väckt motion om gratifikation åt förre vaktmästaren hos första kammaren W. E. Willberg.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtanden och memorial hemställt.

§ 5.

Till avgörande företogs härefter bankoutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av väckt motion om viss gottgörelse till fyra f. d. tjänstemän i andra kammarens kansli. *Ang. viss gottgörelse till fyra f. d. tjänstemän hos riksdagen.*

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handling hänvisad motion, nr 78, hade herr *Lithander* föreslagit, att ett belopp av 1,500 kronor från anslaget till riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus måtte utbetalas till envar av följande f. d. tjänstemän i andra kammarens kansli, nämligen stomnotarien E. O. Lindblad, förste stenografen E. G. Tägtström, stenografen F. A. G. Blom och registratören P. W. A. Hammarskiöld.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan nämnda hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Lithander**: Herr talman! Bankoutskottet har inte ansett sig kunna bifalla hemställan i motion nummer 78, som väckts till förmån för fyra mångåriga tjänstemän i kansliet, vilka nu lämnat sina befattningar. Utskottet anför bland annat, att dess yrkande sker i anslutning till den praxis, som under senare år har gjort sig gällande. Jag ber dock, herr talman, att få fästa kammarens uppmärksamhet på att det råder tydligen en något olika praxis i detta avseende inom första och andra kammaren. I första kammaren beviljades på sin tid — det var vid 1925 års riksdag och alltså inte så långt tillbaka i tiden — en årlig pension på 1,400 kronor till en tjänsteman, som haft en tjänstetid av 50 riksdagar. Vederbörande hade en blygsam pension från annan statstjänst. Jag vill säga, att det givetvis är med fullt gillande av det beslut, som fattades beträffande denne tjänsteman, som jag refererar detta. Jag menar, att om man på den ena sidan sammanbindningsbanan söker att skipa rättvisa, så bör man även göra det på den andra sidan. Det är ju egentligen ingen artskillnad mellan kamrarna här eller i varje fall inte i fråga om de arbetsprestationer, som kansliet får utföra, och om kammaren i detta fall bifaller motionen, så tror jag inte, att det skapas något prejudikat, som man inte kan följa, ty om det fallet åter inträffar, att en av riksdagens tjänstemän slutar, som haft en tjänstetid av 36, 46, 29 eller 42 riksdagar, så vore det inte orimligt, om då rättvisa skipades. Jag vill också fästa kammarens uppmärksamhet på att det beslut rörande en tjänsteman i första kammaren, som jag omnämnde, gällde en årlig pension på 1,400 kronor. I detta fall gäller det en hemställan om en engångsersättning till dessa gamla tjänstemän, som nu lämnat sina befattningar.

Det råder också i ett annat avseende en olikhet mellan första och andra kammaren, nämligen så till vida som i första kammaren en tjänsteman får vara kvar, tills han fyller 70 år, men här får han avgå dessförinnan. Jag skulle vilja göra gällande, att vad som i detta fall skall vara det avgörande är ju möjligheten att utföra arbetsuppgiften, och om personer under en mycket lång följd av år på ett förtjänstfullt sätt ha fyllt sina åligganden, så är det inte alltid på det sättet, att åldern lägger hinder i vägen för att de skulle

Ang. viss gottgörelse till fyra f. d. tjänstemän hos riksdagen. (Forts.) kunna fortsätta därmed. Det kan även vid mycket hög ålder förhålla sig så, att de kunna utföra arbetet på ett synnerligen gott sätt.

Jag kan inte neka till, att jag finner, att kammaren skulle behandla denna sak med väl stor hårdhet, om den följde bankoutskottet, och jag tror, att i verkligheten bankoutskottet inte skulle ta så illa vid sig, om kammaren i detta fall ville låta litet större rättvisa ske än vad bankoutskottet med sina strikta regler måhända anser sig kunna gå med på. Det gäller för budgeten en mycket liten utgift, men det gäller att handla så, att ingen kan säga, att riksdagens andra kammare skiljer sig vid gamla plikttrogna tjänstemän på ett sätt, som kommande tider skulle ogilla. Jag tror, att den synpunkten borde väga vida mera än intresset av att få över några tusen kronor på budgeten.

Må det tillåtas mig, herr talman — jag har i alla fall deltagit i förhandlingarna här under 24 riksdagar och upplever nu min tjugofemte riksdag — att, innan jag lämnar denna plats, ifrån densamma uttala ett tack till dessa gamla tjänstemän i andra kammaren. Jag uttalar ett tack till stomnotarien Lindblad, som har tjänstgjort här under 36 riksdagar, till förste stenografen Tägtström, som har tjänstgjort i båda kamrarna under sammanlagt 46 riksdagar, därav större delen i denna kammare, till stenografen Blom, som tjänstgjort under 29 riksdagar, samt till registratorn Hammarskiöld, som har tjänstgjort under 42 riksdagar. Jag vill uttala detta tack, så att dessa plikttrogna andra kammarens tjänstemän i varje fall icke lämna sina befattningar utan att ett tacksamhetens ord blivit riktat till dem ifrån denna plats. Och jag vill hemställa till kammaren att genom ett bifall till motionen ge uttryck åt sin erkänsla. Jag är säker på att ingen i denna kammare senare skulle behöva ångra detta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen.

Herrar *Petersson* i Lerbäcksbyn och *Bengtsson* i Kullen instämde häruti.

Herr Leffler: Herr talman! Jag behöver näppeligen för kammaren tillkännagiva, att de känslor, som ha besjälat den ärade motionären och som han nu senast gav uttryck åt, lika varmt delas av varje annan ledamot av denna kammare och givetvis även av mig. Emellertid är det så, att när en ledamot av riksdagen blir vald till ledamot av bankoutskottet, så kommer han tämligen snart underfund med att man vid behandlingen av ärenden liknande detta inom bankoutskottets väggar nödgas att lämna sitt hjärta utanför. Man märker tämligen snart, att det reser sig en mur av principer och konsekvenser emot en vid behandlingen av liknande hithörande frågor, som absolut förbjuder oss att låta våra hjärtan tala. Det är så oändligt många konsekvenser, som skulle följa av ett bifall till dessa motioner, att detta tyvärr nödgas oss alla att ställa oss avvisande, hur svårt man än må känna det. Och ett fall som detta är typiskt för bankoutskottets svårigheter.

Jag vill dock tillåta mig att fästa uppmärksamheten på att dessa tjänstemän anställts år från år. Det är inte alls fråga om någon fast anställning, utan en person i denna ställning riskerar givetvis att efter ett år av anställning icke kunna återfå denna det följande året. Under sådana förhållanden har ju praxis blivit den, att man inte har kunnat gå in för vare sig några pensioner eller engångsersättningar. Det är dessa omständigheter, som ha varit för utskottet absolut avgörande och som ha nödgat utskottet att yrka avslag.

Med dessa få ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets framställning.

Ang. viss gottgörelse till fyra f. d. tjänstemän hos riksdagen. (Forts.)

Herr **Lundqvist** i Rotebro: Herr talman! Eftersom det föreligger ett enhälligt utskottsutlåtande, är det väl knappast troligt, att kammaren vill lyssna till dem, som anse, att bankoutskottet i detta fall har varit mera hårdhärtat än vanligt och mera hårdhärtat än vad som väl ändå har varit av behovet påkallat. Utskottets ärade vice ordförande sade, att när man tillhör bankoutskottet får man lov att lämna hjärtat utanför. Det är möjligt, att man måste göra det, och det ha vi ju också ofta fått vittnesbörd om här i kammaren, men jag undrar ändå, om man inte även från bankoutskottets sida borde ha intresse av att riksdagen som arbetsgivare uppträder på ett sätt, som icke kan bli föremål för befogad anmärkning. Jag tillåter mig verkligen att ifrågasätta, om det är riktigt och tilltalande att på sätt, som här har skett, låta personer, som under en sådan lång följd av år varit i ständigt tjänst hos riksdagen, nu få gå utan någon som helst ersättning.

Jag ber även att få fästa kammarens uppmärksamhet på att dessa tjänstemän ha varit inkallade även till 1933 års riksdag för det förberedande arbetet. De ha alltså inte haft anledning att misstänka, att de i år icke skulle få det arbete, som de ha haft under alla dessa föregående år. Först sedan riksdagen sammanträtt, fingo de besked om att de inte kunde få någon fortsatt sysselsättning. Nog förefaller det mig, herr talman, som om det hade varit ganska billigt och rimligt, om man under sådana förhållanden hade på något sätt lämnat dem en ersättning för den närmaste tiden. Det belopp, som motionären här har föreslagit, 1,500 kronor i engångsersättning, synes mig ingalunda vara tilltaget för högt. Och då jag liksom han och säkerligen flera i kammaren anser, att riksdagen bör vinnlägga sig om att uppträda som arbetsgivare på ett sätt, som vi vilja, att andra arbetsgivare skola tillämpa, så ber jag för min del att få yrka bifall till motionen.

Herr **Lovén**: Herr talman! Såväl motionären som den siste ärade talaren veta mycket väl, att dessa tjänstemän erhållit anställning år från år. Det kan inte för dem förekomma någon uppsägningstid, utan anställningen sker, när kanslittillsättningarna äro valda, och då erhålla tjänstemännen här sina platser, om de stå öppna för dem så att säga. De personer det här är fråga om ha strängt taget redan fått ett »nådår», om jag så får uttrycka mig, därför att de fått vara kvar här ännu efter det de blivit pensionerade från den tjänst i statsverket, som de tidigare innehåft. Att andra kammaren åtminstone för sin del ser till att dessa gamla, som redan ha en ganska stor pension ifrån statsverket, när de bli pensionerade, lämna plats för yngre, arbetslösa krafter, det tycker jag att både motionären och den ärade talaren från Rotebro skulle kunna medgiva.

Faktum är, att här kunde inte bankoutskottet använda »sitt hjärta», därför att dessa personer redan erhållit pensioner av omkr. 4,200 kronor. Flera av dem ha därtill förmögenhet. Vi ansågo då i bankoutskottet, att, om staten hade 6,000 kronor över, så funnes det oändligt många håll i landet, där man kunde uppleta fattiga människor, som bättre behöfde dessa 6,000 kronor. Det finns, jag vill säga detta till motionären och herr Lundqvist i Rotebro, många människor, som tjänat staten under ett stort flertal år med anställning lika lös och extra som dessa personers, men som aldrig blivit erbjudna vare sig pension eller gratifikation.

Nu har utskottet för sin del sagt ifrån, att denna princip att inte anställa alltför gamla tjänstemän hos riksdagen bör tillämpas i båda kamrarna och inte endast i den ena. Det tack, herr Lithander riktade till dessa gamla tjänstemän för mångårigt troget arbete, kan jag instämma i, men det vore

Ang. viss gottgörelse till fyra f. d. tjänstemän hos riksdagen. (Forts.)
bra, om herr Lithander ville med mig instämma i ett tack till de många tusen i vårt land, som tjäna staten, men som på ålderns dagar få gå utan vare sig tack eller pension eller engångsbelopp.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner på dels bifall till utskottets hemställan, dels ock avslag därå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Vidare föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om årligt understöd åt extra portvakten vid riksdagshuset August Jonsson; och
nr 15, i anledning av väckt motion om utredning och förslag rörande höjning av pensionsåldern för befattningshavare i statens tjänst; samt
första lagutskottets utlåtande, nr 21, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 22 kap. 1 och 11 §§ strafflagen.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget första lagutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av väckt motion angående upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 103, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herrar *Hagberg* i Luleå och *Brädefors* föreslagit upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade likväl avgivits

av herrar *Akerman*, *Klefbeck*, *Branting*, *Lindqvist*, *Sjögren*, fru *Östlund* och herr *Rosander*, vilka hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse av 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.

Häriigenom förordnas, att 22 och 24 §§ i 15 kap. strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

22 §.

Tvingar någon, utan laga rätt, eller med missbruk av sin rätt, genom våld eller hot, annan att något göra, tåla eller underlåta, straffes högst med straffarbete i två år, i de fall, där gärningen ej med svårare straff särskilt belagd är.

24 §.

Brott, som i 22 § sagt är, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsägande det till sådant åtal angiver; ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas av annan än målsägande.

Denna lag träder i kraft tio dagar efter den dag, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling; samt

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen. (Forts.)
av herrar *Jonsson* i Lycksele och *Olsson* i Rimforsa, som, ehuru med särskild motivering, anslutit sig till utskottets hemställan.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr Lindqvist: Herr talman! Det går så fort här med ärendena, att man knappast hinner följa med. Det var därför jag icke var färdig, när detta ärende påropades.

Den fråga vi ha att behandla har nu kommit upp på grund av en motion, som väckts av de sillénkommunistiska riksdagsmännen här i kammaren och gäller upphävandet av den s. k. Åkarpslagen. Denna lag har ju alltid bekämpats av arbetarna. Ja, det är icke bara arbetarna, som bekämpat den; även många medborgare, som icke tillhöra arbetarklassen, ha alltid hållit före, att lagen är en klasslag, en lag, som riktar sig ensidigt mot den ena parten vid arbetskonflikter, nämligen mot arbetarna, och sålunda är av den art, att man icke rätteligen kan försvara densamma. Det har vid förevarande utskottsutlåtande fogats en reservation också av representanter för det frisinna partiet. Man erkänner däri i dag, liksom man gjort tidigare, att Åkarpslagen är en ren klasslag.

När vi denna gång gjort vårt yrkande reservationsvis, ha vi icke kunnat göra det i enlighet med motionärernas framställning, ty motionärerna ha tydligen, när de utskrivit sitt yrkande, råkat ut för det missödet att glömma utforma yrkandet i dess helhet. Ett bifall till deras motion skulle sålunda icke komma att innebära, att Åkarpslagen i sin helhet skulle upphävas. Vi för vår del ha i vår reservation rest samma yrkande som tidigare. Väl inseende, att även, om vi ha en ny kammare nu, det kanske ändå icke är så stora förhoppningar om att vinna majoritet för ett bifall till detsamma, ha vi likväl icke velat giva avkall på vårt gamla krav om Åkarpslagens upphävande.

Det har framhållits av utskottsmajoriteten, när den gått mot motionen, att Åkarpslagen är erforderlig, och man har sagt, att de straff, som finnas stadgade där, icke äro strängare än som är nödvändigt. Jag ber att få bringa i kammarledamöternas hägkomst vad vi understrukit i vår reservation i dag och vad vi sagt många gånger tidigare, nämligen att, om Åkarpslagen upphäves, man därmed visst icke omöjliggör för samhället att ingripa — och ingripa ganska strängt — om det skulle förekomma våldsåtgärder av det slag man här närmast tänker på. Jag vill erinra om — det bruka vi visst alltid göra varje gång vi ha debatt om Åkarpslagen — att högerledaren i första kammaren var en av dem, som, när denna lag genomfördes, reserverade sig mot densamma och i kammaren talade mot införande av lagen. Han yttrade, att lagen är icke bara obehörlig utan också obillig. Och vad han yttrade den gången är riktigt än i dag.

Även om det icke skulle lyckas oss i dag, herr talman, att vinna majoritet för vårt yrkande om upphävande av Åkarpslagen, vågar jag likväl tro, att den dagen skall komma, när denna klasslag skall komma ut ur den svenska lagstiftningen. Ty jag tror icke, att jag säger för mycket, om jag påstår, att Sveriges arbetare icke komma att finna sig i att i all tid ha en sådan klasslag, utan att denna kommer att upphävas, när politiska möjligheter därtill finnas.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av herr Åkerman m. fl. afgivna reservationen.

Herr Brädefors: Herr talman! När Åkarpslagen genomfördes år 1899, voro arbetarnas representanter i riksdagen motståndare till densamma. Sedan dermera har man, såsom den siste ärade talaren framhöll, i olika omgångar

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen. (Forts.)
gjort ansatser här i riksdagen för att få bort lagen ur svensk lagstiftning. Det är ju så, att i ett klassamhälle alla lagar äro av natur att vara till den härskande klassens förmån och rikta sig mot den undertryckta klassen. Men den finns en liten skillnad också mellan olika klasslagar. En del verka mera indirekt, en del åter äsyfta direkt att ytterligare trycka ned den undertryckta klassen. Av det sistnämnda slaget är just den s. k. Åkarpslagen. Den är alltså en direkt klasslag, genom vilken staten ställer sig på arbetsköparnas sida i striden mellan kapital och arbete.

För ett par tre år sedan var det mycket modernt att predika samförstånd mellan arbetare och arbetsköpare — s. k. mondism. Man försökte göra gällande från arbetsköparnas sida, att man skulle ha gemensamma intressen med arbetarna, och att man skulle å omse sidor jämka på sina fordringar, så att det icke skulle bli några klasstrider ute på arbetsmarknaden. Men dessa samma år, då man predikade mondismen, voro de borgerliga partierna motståndare till avlägsnandet från svensk lagstiftning av dessa paragrafer som utgöra Åkarpslagen, vilken direkt syftar att nedtrycka den ena parten vid förekommande intressetvister. Denna moderna samförståndstanke finns ännu kvar, trots att den är mera inofficiell än för några år sedan, och den predikas helst av arbetsköpareparten. Ändå kommer man även i dag likaväl som tidigare, trots att tanken på samförstånd lever från borgerligt håll, och motsätter sig förslag om avlägsnande av sådana lagparagrafer, som det nu är fråga om. Vi tro icke för vår del på någon samförståndspolitik i kampen mellan kapital och arbete. Det är därvidlag tvenne olika intressen, arbetsköpareintresset. å ena sidan, och arbetareintresset. å andra sidan, vilka äro absolut oförenliga, och det måste naturligtvis bli en sorts kamp mellan dessa båda intressen, och det blir maktställningen å den ena eller andra sidan, som blir avgörande.

Det har också många gånger talats så vackert om statens neutralitet i klassstriderna, i kampen mellan arbete och kapital. Men så länge man har sådana lagparagrafer som den s. k. Åkarpslagen kvar i svensk lagstiftning, kan man icke tala om statens neutralitet i dylika frågor. Statens neutralitet är under alla förhållanden en fras och ingenting annat. Även om lagparagraferna borttagas, blir icke staten neutral i kampen mellan kapital och arbete. Det har visat sig, att den på annat sätt också blandat sig i klasstriderna, med polis-makt, med militärmakt o. s. v., och de massor av domar, som ha fällts efter den s. k. Åkarpslagens tillkomst, utvisa, att man tolkat denna lag hur som helst och hur det för varje gång har passat att tolka den.

Det har förekommit fall, där de strejkande arbetarna försökt att komma till tals med strejkbrytare för att på upplysningens väg komma dem att inse, vilken arbetarefientlig gärning de utföra, och t. o. m. i sådana fall, då arbetarna icke på minsta sätt ha hotat strejkbrytare, ha de blivit dömda efter denna lag. Det finns två olika sorters strejkbrytare: de som numera uppträda rätt ofta, nämligen de organiserade strejkbrytargardena, å ena sidan, och å andra sidan strejkbrytare, som omedvetet göra strejkbryteriarbete. Dessa senare äro av den arten, att det många gånger lyckas arbetarna, om de bara komma till tals med dem, att få dem att förstå, att det är en opassande handling de utföra, och att förmå dem att avstå ifrån strejkbryteri. Men ifrågavarande lag står hindrande i vägen för arbetarna att komma till tals med dem, som uträtta strejkbryteriarbete. ty de riskera då att bli dömda efter denna s. k. Åkarpslag, trots att de icke alls haft någon avsikt att utöva våldsåtgärder mot dessa arbetsvilliga. Jag tror, att den svenska arbetarklassens enhälliga mening är, att lagen skall upphävas. Jag tror icke, att det här som i så många andra fall är fråga om vissa partigränser, som skilja arbetarna, utan att frågan är klar och tydlig för varje fackligt organiserad arbe-

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen. (Forts.)
tare, som räknar med det enda vapen, som fackligt organiserade arbetare ha, nämligen strejkens vapen, det vapen, som består i att vägra sälja sin arbetskraft till vilket pris som helst. Dessa arbetare äro motståndare till den ifrågavarande lagen allesammans utan avseende å partiriktningar inom arbetarklassen i Sverige. Därför anse vi, att det är självklart, att sådana lagparagrafer som dessa, som arbetarklassen enhälligt är motståndare till, böra avlägsnas från den svenska lagstiftningen.

Herr talman, jag vill härmed yrka bifall till utskottsminoritetens reservation, d. v. s. den socialdemokratiska reservationen.

Herr **Olsson** i Rimforsa: Herr talman! Den föreliggande frågan är av gammalt datum, och man kan ju säga, att ända sedan ifrågavarande lagstiftning kom till stånd år 1899 den vid rätt många tillfällen varit under behandling i riksdagen. Dock har den under de senare åren icke varit uppe så synnerligen ofta. Jag erinrar om, att sedan 1920, då jag för första gången hade tillfälle att deltaga i förhandlingarna i denna kammare, frågan om Åkarpslagen endast varit föremål för behandling en enda gång, nämligen år 1925.

Jag vill till en början göra en crinran med anledning av den socialdemokratiska reservationen, som jag tycker ställer frågan i litet underligt ljus. Såväl år 1925 som i år har det varit från kommunistiskt håll, som saken tagits upp, och om jag icke tager miste — något som jag inte tror — har under dessa 14 år icke någon gång initiativet till frågans upptagande till behandling i kamrarna kommit från socialdemokraterna. Om man med detta i minne läser sista satsen i socialdemokraternas reservation, kan man icke undgå att göra åtskilliga reflexioner. Det sägs där — jag ber att få citera några rader: »Sveges arbetarklass är liksom folket i övrigt laglydig och besinningsfull.» Det är ett uttalande, som jag gärna vill instämma i. Vidare: »Barn av Sveriges allmoge, kända arbetarna sin samhörighet med den och övriga samhällsklasser och åstunda att gemensamt med dessa på laglighetens grund främja allmänt väl.» Det är också mycket vackra ord, men man kan kanske sätta ett frågetecken här. Sedan kommer slutsatsen. Det heter nämligen vidare: »Men med vrede vänder sig arbetarklassen mot en undantagslagstiftning, som den icke på något sätt förtjänat, och kommer icke att nedlägga sitt rättfärdiga krav på denna lagstiftnings utplånande.»

Nu kommer jag fram till reflexionerna, och de äro i all korthet följande:

Vi ha, om jag stannar för det år, som jag nyss nämnde, från 1920 haft åtskilliga olika socialdemokratiska regeringar i detta land, och vi ha haft 14 riksdagar från och med 1920, men den där vreden, som man här talar om, har från socialdemokraternas sida icke tagit sig så synnerligen starka uttryck, och det böra vi kanhända vara tacksamma för. Jag menar emellertid, att då inte intresset för denna frågas lösning enligt de riktlinjer som angivas i reservationen, d. v. s. ett slopande av andra momentet i den omstridda lagparagrafen, har tagit sig uttryck under dessa år på annat sätt än att man, då kommunisterna fört fram frågan, naturligtvis pliktskyldigast ryckt upp till försvar för den där gamla satsen, då förefaller det där talet om vreden mot lagen i fråga litet underligt, för att använda ett mildt uttryck.

Då frågan 1925 förelåg i riksdagens båda kamrar till behandling, så föranledde den ju rätt stora debatter, och många av oss minnas säkerligen det tillfället. I denna kammare var det i synnerhet herr **Elie Löfgren**, som gentemot socialdemokraternas reservation — vilken då var ordagrant densamma som den, vilken föreligger i dagens utskottsutlåtande — med anslutning till den frisinnade reservationen, vilken var avgiven av herr **Jansson** i Edsbäcken, gick in för frågans lösande enligt den tankegång, som framfördes i denna re-

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen. (Forts.)
reservation. Det kunde likväl ej framställas proposition på den saken. Herr Löfgren upptog emellertid tanken i denna reservation och utformade den i ett krav på skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag för att få denna lags ensidighet — för att begagna det uttrycket — avhjälp.

Jag vill nämligen för min del inte bestrida, att det finns ett ganska stort fog för det påståendet, att den andra punkten i den ifrågavarande paragrafen kan sägas vara en direkt klasslag. Den riktar sin udd uteslutande mot den ena sidan i de strider och arbetskonflikter, som den är avsedd att vinna tillämpning på, och det är ett förhållande, som jag för min del — och jag är ganska viss om att jag här vågar tala i hela den borgerliga vänsterns namn — inte kan eller vill godkänna. Ty klasslagar äro nog någonting, som vi i detta land från olika håll reagera emot. Men en annan fråga är, och det framhölls ju också under debatten 1925, huruvida man inte i stället för att helt avskaffa lagen, som det redan då yrkades, borde gå in för att forma den så, att den verkade lika åt båda sidor, ty man torde väl även då det gäller strider på arbetsmarknaden kunna säga, att det ligger en viss sanning i den gamla satsen, att det är inte ens fel, att två träta med varandra. Man torde med andra ord inte kunna eller vilja påstå, att inte även från arbetsgivarna — den motsatta parten i tvisterna — sådana saker ha förekommit, som ha givit vid handen, att det kanske kunnat behövas en viss lagstiftning även åt det hållet, som man kunnat tillämpa i förekommande fall. Således råder enligt mitt förmenande en brist i lagstiftningen i det avseendet, att den inte verkar lika åt båda sidor. Resultatet av 1925 års debatter blev ju också, att riksdagens båda kamrar gingo in för den tanken och det kravet, att man skulle försöka komma fram till en lagstiftning, som kunde göra det möjligt att tillämpa denna lag såväl mot arbetare som mot den motsatta sidan, då det behövdes, och man begärde också detta i en skrivelse till regeringen.

Denna uppfattning vidhålla vi ännu. Jag bör kanske tillägga, att riksdagens beslut 1925 resulterade i att redan 1928 remitterade Kungl. Maj:t efter hemställan av dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyren, till lagrådet ett inom departementet uppgjort förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen. Detta lagförslag upptog de nu anförda synpunkterna, men det har inte kommit längre än till Kungl. Maj:t. Riksdagen har inte fått se det. Vidare meddelas det i utskottets utlåtande, att »enligt vad utskottet inhämtat är professor Thyren för närvarande sysselsatt med utarbetande av lagutkast rörande frihetsbrott och brott mot enskild frid motsvarande, bland annat, 15 kap. strafflagen, vilket utkast beräknas vara färdigt i slutet av innevarande år.»

Det förefaller därför oss reservanter, herr Jonsson i Lycksele och mig, ganska olämpligt att just nu under dessa förhållanden, då man kanske inom den närmaste tiden kan vänta på riksdagens bord ett lagförslag i ifrågavarande syfte, som jag förut har talat om, gå in för att enligt den föreliggande motionen besluta om lagens avförande, lagens slopande.

Då ärendet behandlades i utskottet, fick åtminstone jag den uppfattningen av den debatt, som fördes där, att utskottets majoritet just byggde på detta förhållande, då det gällde dess ståndpunktstagande gentemot motionen. Och jag tänkte för min del då, att man skulle på den sidan kunna komma fram till ett enhetligt beslut, då det gällde utskottets motivering. När emellertid utskottets förslag förelåg utformat — jag tänker, att herrarna ha sett det, det är endast 5—6 rader — så gjordes däri det uttalandet, att utskottet för det första anser, att lagen fortfarande bör äga giltighet, vidare att lagen enligt utskottets förmenande icke utan fara för samhället kan undvaras, ytterligare, att straffet icke kan anses strängare än förhållan-

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen. (Forts.)
dena påkalla, och slutligen, att domstolarna tillämpa lagrummet med erforderlig urskillning. Den motiveringen var det omöjligt för mig att bygga ett avslagsyrkande på. Ty huruvida de straff, som utmätas, kunna anses vara strängare än förhållandena påkalla o. s. v., det torde vara ganska svårt åtminstone för mig att ha någon mening om, och vidare förelåg ju det skäl, som jag nyss har vidrört, att det pågår en utredning. Herr Jonsson i Lycksele och jag framhöllo därför beträffande utskottets motivering — och jag skall nu komma till slutet därmed — att vi fortfarande stå på samma ståndpunkt som den, som riksdagen intog 1925, nämligen att vi inte önska lagrummets slopande, men väl, att lagrummet utformas så, att det verkar lika såväl åt arbetar- som arbetsgivarsidan, och med hänsyn till att arbete härpå pågår och kan väntas bli framlagt för riksdagen, så hemställde vi med denna motivering om avslag på motionen.

Herr talman! Jag ber att få sluta mitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag men med den motivering, som återfinnes i reservationen, och jag bör kanske tillägga att skulle kammaren vid det slutliga avgörandet stanna i valet mellan utskottets yrkande med utskottets motivering gentemot den socialdemokratiska reservationen, så kommer jag nog för min del att ställa mig på den sidan, att jag då hellre för ögonblicket röstar med utskottet, om jag blir tvingad därtill, än med den socialdemokratiska reservationen.

Således yrkar jag bifall till utskottets förslag med den motivering, som återfinnes i vår reservation.

Herr Karlsson i Grängesberg: Herr talman! Jag har ju för min del ingen anledning att ingå på något försvar för den socialdemokratiska reservationens motivering. Med anledning av den föregående ärade talarens anförande — han sysslade ju huvudsakligen med socialdemokraternas motivering för deras reservation och för den socialdemokratiska ståndpunkten i denna fråga — vill jag emellertid säga, att man av den talarens anförande får klart för sig, att på borgerligt håll har man utvecklats i den riktningen, att man slår vakt om klasslagstiftning emot arbetarrörelsen mer endrättigt än någonsin tidigare. Ett faktum är ju, att till och med en man som högerledaren herr Trygger i första kammaren gick emot denna lagstiftning, när den år 1899 var föremål för behandling i riksdagen. Jag tror, att herr Lindqvist i Halmstad var inne på och klargjorde herr Tryggers ståndpunkt då. Herr Trygger sade då att han ansåg denna lagstiftning obehövlig och inte bara obehövlig, utan han framhöll också, att den gick emot vissa sunda rättsprinciper, som tidigare ha tillämpats i svensk lagstiftning. Så sade till och med en framstående högerman den gången. Nu gå de borgerliga enhälligt samman för att slå vakt om denna utmanande klasslagstiftning. Det »frisinnade» talet om, att dessa lagbestämmelser böra ändras så att de även komma att drabba arbetsköparna, är endast en bluff som tillgripes för att söka skylla över den alltmer utpräglad reaktionära ståndpunkt, som herrarna på det hållet intagit.

Denna lag, den så kallade Åkarpslagen, är ju tillkommen för att skydda strejkbryteriet, skydda de element, som falla den fackligt organiserade arbetarklassen i ryggen. År 1899, när denna lagbestämmelse genomfördes, var ju förhållandet det, att solidariteten ibland arbetarna var mindre utpräglad och fast än den nu är, när det gäller de fackliga striderna. Det fanns då i stor utsträckning arbetare, som av *oförstånd* föllo sina kamrater i ryggen. Numera är strejkbryteriet ingenting annat än en provokatorisk organisation, skapad och upprätthållen på initiativ från arbetsköparhåll. Det är en organisation av strejkbrytargarden, huvudsakligen sammansatta av asociala och

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen. (Forts.)
 kriminella element, som bara ligga på lur för att falla den för sin existens kämpande arbetarklassen i ryggen. Det gäller nu mer än det gjorde 1899, att denna s. k. Åkarpslag tjänar till skydd för element i samhället, som sannerligen ingen rätträdig människa har anledning att hålla om ryggen. På arbetarhåll måste vi med alla medel och vid alla tillfällen på det skarpaste bekämpa dessa kriminella element och slå tillbaka deras förrådiska och provokatoriska angrepp.

Den kommunistiska gruppen har tidigare väckt motion i denna fråga. I denna motion yrkades, att både § 22 och § 24 i 15 kap. strafflagen skulle återställas i det skick och den lydelse, dessa paragrafer hade före 1893. I den sillénkommunistiska motion, som här föreligger, yrkas enbart ändring i § 22. Emellertid har ju § 24 ett innehåll som också klart tar sikte på att skydda strejkbrytarna. § 24 lyder nämligen: »Brott, som i 22 § 1 mom. sagt är, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsäganden angiver det till åtal eller ock genom brottet någon tvingats att deltaga i arbetsinstittelse eller hindrats att återgå till arbetet eller att övertaga erbjudet arbete.» Beträffande denna paragraf ha herrar Hagberg och Brädefors icke yrkat någon ändring. Man kan därför inte ansluta sig till motionen. Herr Brädefors har ju också själv tagit avstånd från motionen och anslutit sig till den socialdemokratiska reservationen. Jag och den grupp jag tillhör ansluta oss till den socialdemokratiska reservationens yrkande, till vilket jag, herr talman, sålunda yrkar bifall.

Herr Lindqvist: Herr talman! Det är förvånansvärt, kan man säga, att personer kunna vara så olika när man träffar dem privat och umgås med dem privatim, mot vad de äro, när de uppträda här i kammaren. Herr Olsson i Rimforsa, som jag nu ville ge en liten replik, är ju en utmärkt snäll och fin man i privatlivet, men här uppträder han i dag med de allra fulaste insinuationer mot politiska motståndare. Han säger nämligen, att man kan ifrågasätta, om socialdemokraterna mena så allvarligt, vad de skriva och vad de säga. Han kan inte neka sig att läsa upp, vad som står i vår reservation, och han tycker, att det är mycket vackert skrivet. Ja, det tycker jag också, och jag skulle vara mycket glad, om jag kunde skriva så vackert, men det kan jag inte, och därför får jag vara glad, när jag ändå får vara med om och ansvara för det vackra, som där står skrivet.

Såvitt jag förstår är det riktigt, vad herr Olsson här säger, att de motioner, som förekommit under de senaste åren om Åkarpslagens borttagande, ha kommit ifrån kommunistiskt håll. I år ha inte Kilbomskommunisterna väckt någon motion, utan det är Sillénkommunisterna, som gjorde det, men därför kan man väl inte säga, att Kilbomskommunisterna ha mist intresset för upphävande av Åkarpslagen, lika litet som man kan rikta den beskyllningen mot oss socialdemokrater. Men nu är det ju så, att man åtminstone ibland — inte alltid — innan man väcker en motion räknar efter, vilka möjligheter man har att vinna något resultat, och då händer det ju många gånger, att man inför den förvisningen, att det inte går att uppnå något resultat, väntar och hoppas på att det skall bli bättre tider, innan man tar något initiativ. Och nu ha vi ju den sorgliga erfarenheten, att de frisinnade, vilka i forna tider verkligen voro ett frisinnat parti, nu i många stycken följa högern. Såsom de politiska förhållandena varit och äro än i dag äro därför vi socialdemokrater fortfarande i minoritet, även i de fall, då de kommunistiska grupperna stödja oss. Kan inte herr Olsson i Rimforsa tänka sig, att det kan ha varit denna omständighet som gjort, att vi inte ha motionerat, som han visst ansåg att vi skulle ha gjort, d. v. s. att vi skulle ha motionerat år från år och fått våra

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen. (Forts.)
 motioner avslagna. Och då vi inte gjort det, ansåg han sig ha rätt att påstå, att vi inte mena så mycket allvar med våra förslag.

Herr Olsson i Rimforsa har i dag ånyo erkänt, att denna lag är en ren klasslag. Men inte vill herr Olsson vara med om att taga bort denna klasslag! Om jag inte hörde fel, sade han, att han i slutvoteringen kommer att rösta med dem, som fortfarande vilja behålla denna klasslag. Man måste ju säga, att inte är det att handla konsekvent i enlighet med den uppfattning, som man säger att man har.

Såsom ett ytterligare skäl för att vi inte skulle mena allvar med vår framställning säger herr Olsson, att socialdemokraterna ha ju till och med haft regeringsmakten, och de ha den för närvarande, men det har inte kommit någon regeringsproposition om upphävande av Åkarpslagen. Ja, detta är riktigt, men jag kan inte förstå, att herr Olsson glömde, att även det parti, han tillhör, för inte så länge sedan haft regeringsmakten. Vid en tidpunkt hade vi ju även professor Thyren såsom justitieminister, och när inte ens han gick in för den tanke, som herr Olsson givit uttryck åt och som väl ursprungligen var kommen från professor Thyren, tycker jag herr Olsson skall tala tyst om att vi haft socialdemokratiska regeringar, och ändå har det inte kommit något regeringsförslag om lagens upphävande.

Jag har begärt ordet endast för att framhålla för herr Olsson i Rimforsa — det kunde naturligtvis vara onödigt, men jag har likväl velat göra det — att om herr Olsson uppträtt lika fint här i debatten som han eljest gör, skulle han inte kommit med så fula insinuationer som att vi socialdemokrater inte mena allvar med vad vi tala och göra.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, yttrade herr **talmannen**: Då den av herr Åkerman m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen innefattar förslag till ändring i 15 kap. 24 § strafflagen, varom motion icke blivit väckt eller eljest i grundlagsenlig ordning framställtts förslag, finner jag mig förhindrad giva proposition på det under överläggningen framkomna yrkandet om bifall till denna reservation.

Denna herr talmannens propositionsvägran blev av kammaren godkänd.

Härefter framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering, dels ock på bifall till berörda hemställan med godkännande av den motivering, som innefattades i den av herrar Jonsson i Lycksele och Olsson i Rimforsa avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Olsson i Rimforsa begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 22, med godkännande av utskottets motivering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med godkännande av den motivering, som innefattas i den av herrar Jonsson i Lycksele och Olsson i Rimforsa avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Ang. upphävande av andra momentet i 15 kap. 22 § strafflagen. (Forts.)

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.

§ 8.

Ang. ändrade strafflagsbestämmelser rörande uppror och upplopp.

Härefter förelåg till avgörande första lagutskottets utlåtande, nr 23, i anledning av väckt motion om ändrade strafflagsbestämmelser rörande uppror och upplopp.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 125, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herr *Branting* hemställt, att riksdagen genom skrivelse till Kungl. Maj:t måtte påyrka skyndsam reformering i av motionären angivna avseenden av de i 10 kap. strafflagen intagna bestämmelserna om uppror och upplopp, på grundval av de utav professor *Johan C. W. Thyrén* i förberedande utkast till strafflag anförda principer.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I en av herrar *Åkerman, Norling, Branting, Lindqvist, Sjögren*, fru *Östlund* och herr *Höglund* vid utlåtandet fogad reservation påyrkades emellertid, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt vidtaga en allsidig revision av bestämmelserna i 10 kap. strafflagen om uppror och upplopp ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna revision kunde föranleda.

Sedan utskottets hemställan föredragits, erhöles ordet av

Herr *Lindqvist*, som anförde: Herr talman! Det nu föredragna ärendet gäller, som kammarens ledamöter finna, en motion av herr *Branting*, i vilken han föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring av upplopps- och upprorsparagraferna. Utskottsmajoriteten har yrkat avslag på föreliggande motion, men vi från socialdemokratiskt håll ha i en reservation yrkat, att riksdagen skulle besluta en skrivelse i enlighet med det yrkande, som herr *Branting* framställt.

De, som ha tagit del av detta utskottsutlåtande och reservationen, ha väl funnit, att när utskottsmajoriteten yrkar avslag på den föreliggande motionen, har den inte gjort det med den motiveringen, att den anser, att de lagar, som herr *Branting* vill ha ändrade, äro av den art, att man kan gå in i något försvar för densamma, ty även utskottsmajoriteten anser, att det är önskvärt, ja nödvändigt med en förändring av upplopps- och upprorsparagraferna.

Man kan alltså säga, att utskottet är enigt om att de bestämmelser, som det här gäller, äro föråldrade. För en var, som tagit del av dessa paragrafer, står det klart, att en tillämpning av desamma skulle mången gång leda till rena orimligheter. Nu är det väl så många gånger — och jag vill inte säga något ont om det — som dessa lagar inte tillämpats, därför att det skulle väcka allt för stor anstöt, om lagarna skulle i sin helhet tillämpas.

När herr *Branting* väckt denna motion, har han haft att stödja sig på professor *Thyréns* utkast till ny strafflag. Professor *Thyrén*, som i många år sysslat med en reformering av vår strafflagstiftning, har kommit till den

Ang. ändrade strafflagsbestämmelser rörande uppror och upplopp. (Forts.)
uppfattningen, att man måste göra en ändring i dessa gamla lagparagrafer, och nu vill motionären herr Branting, att Kungl. Maj:t skall med ledning av, om jag så får säga, det thyrénska utkastet utarbета nya lagparagrafer och framlägga förslag därtill inför riksdagen så fort som möjligt. Utskottsmajoriteten erkänner, att dessa lagar äro föråldrade, att de äro sådana, att de inte passa i vår tid, men säger ändå, att det inte är någon särskild brådska med ändringen och att vi böra kunna vänta till dess att vi få den stora genomgripande strafflagsrevisionen. Ja, det skulle man ju kunna säga, om det vore så, att man hade att inom den närmaste tiden emotse något förslag till strafflagsrevision, men ingen vet i detta nu, när något sådant kan föreligga. Det är väl knappast någon som tror, att vi här i riksdagen kunna få något förslag till revision av strafflagen i sin helhet under de närmaste tio åren. Många tro väl, att det kan dröja både 20 och 30 år innan den stora strafflagsrevisionen kan föreligga här i riksdagen, och då vill det förefalla mig och oss reservanter, som om det inte kan vara riktigt, när man nu erkänner, att dessa lagparagrafer äro föråldrade, att vänta 20 till 30 år innan vi kunna få en ändring till stånd. Då förefaller det mig bra mycket riktigare att, när det är konstaterat att vi här ha lagar, som inte gå att efterleva, vi se till att vi få dem ersatta med lagar, som äro möjliga att tillämpa.

Jag vet väl och jag ber att få fästa uppmärksamheten därpå, att det under de senare åren förekommit rätt många gånger att personer, tillhörande den meningsriktning, som utgör utskottsmajoritetens, förfäktat den uppfattningen, att det är riktigt att vissa lagar äro felaktiga, ja föråldrade, men myndigheterna tillämpa dem icke, och då är det väl inte så farligt. Det är inte bara när det gäller preventivlagen, som man för sådana synpunkter till torgs, utan det gör man även på andra områden. Man säger tydligen även här: Upprors- och upploppsparagraferna gå icke att tillämpa, åklagarna förstå, att det skulle leda till rena orimligheterna, om de skulle tillämpas; man får taga det med urskillning, och då kunna vi väl bibehålla dem. Men detta, mina damer och herrar, leder ju till, att det kan bli rena polisgodtycket. Jag säger inte polisgodtycke här med någon avsikt att såra poliserna, men det leder ju till det rena godtycket, om man har en lag, som de allmänna åklagarna skola få tillämpa allt efter som de anse, att den skall tillämpas. På detta sätt blir det ju det rena godtycket. Den ene tillämpar det på ett sätt, den andre på ett annat.

När man sålunda från alla håll kan konstatera ett erkännande av riktigheten av vad motionären här har sagt, nämligen att dessa lagar äro föråldrade, förefaller det, som om det enda riktiga skulle vara, att man ser till att man får en ändring av lagen och att man får lagen sådan, att den blir möjlig att tillämpa.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av herr Åkerman m. fl. avgivna reservationen.

Häruti instämde herr *Sjögren*.

Vidare yttrade:

Herr Westman: Herr talman! Det torde enligt mitt förmenande vara överflödigt att skriva till Kungl. Maj:t i denna fråga, om ändrade strafflagsbestämmelser rörande uppror och upplopp. För min del har jag det fulla förtroendet för Kungl. Maj:t och att Kungl. Maj:t, när tiden är lämplig och frågan föreligger i utrett skick, kommer att framlägga förslag till riksdagen, som då får tillfälle att pröva frågan i ett större sammanhang.

Andra kammarens protokoll 1933. Nr 19.

Ang. ändrade strafflagsbestämmelser rörande uppror och upplopp. (Forts.)
Jag hemställer därför, herr talman, att kammaren måtte biträda utskottets förslag.

Herr Lindqvist: Herr talman! Det är ju mycket glädjande att höra en representant för bondeförbundet uppträda här och förklara, att han har ett så odelat förtroende för den socialdemokratiska regeringen.

Jag ber emellertid att få fästa kammarens uppmärksamhet på att detta förtroende måtte visst vara ömsom si och ömsom så, ty bara för en liten stund sedan har ju kammaren på förslag av herr Westman varit med om att skriva till Kungl. Maj:t om revision av strafflagstiftningen ifråga om förskingringsbrott. Varför har herr Westman inte förtroende för Kungl. Maj:t, då det gäller den saken, utan bara när det gäller denna?

Herr Westman: Herr talman! Med anledning av herr Lindqvists sista anförande vill jag säga, att den fråga, som han åberopade, låg till på ett helt annat sätt än denna. Det har ju under senaste tiden inträffat så många tråkiga förskingrings- och trolöshetsbrott, att man ansett det nödvändigt att snarast söka få till stånd en höjning av straffet, och när det nu förelåg en motion i denna aktuella fråga skulle det utåt verka egendomligt, om inte riksdagen understödde denna. Inom utskottet förelåg, som herr Lindqvist väl vet, förslag, dels om avslag på, dels om bifall till den från högerhåll väckta motionen. Inför detta läge föreslog jag, att utskottet skulle gå den mera försiktiga vägen med skrivelseförslag, då jag icke kunde godkänna den i motionen föreslagna lagtexten. Detta skedde ju, som sagt, för att poängtera, att utskottet ansåg det i högsta grad beklagligt att förskingringsbrotten tilltagit i så oerhörd grad.

Herr Höglund: Herr talman! Jag vill bara konstatera det faktum, att den borgerliga representanten för utskottet icke hade ett ord i sak att anföra gentemot den ganska utförliga argumentation, som herr Lindqvist här frambar för den brantingska motionen. Jag tycker, att det är ett uppenbart svaghetstecken, när man får haka upp sig på en sådan synpunkt som den, att Kungl. Maj:t någon gång i framtiden i alla fall torde framlägga detta ärende till prövning för kammaren. Det är dock ett faktum, att många specialfrågor utbrutits ur detta större sammanhang och gjorts till föremål för lagstiftning tidigare än vad som eljest genom den kommande stora strafflagsrevisionen kunnat ske.

Herr Brädefors: Herr talman! Herr Westman sade, att det hänt så mycket tråkigheter, och därför skulle man inte kunna vänta då det gäller att få strängare straff för förskingring, och han sade också, att han hade förtroende för Kungl. Maj:t, och att Kungl. Maj:t nog i sinom tid kommer med förslag i nu förevarande fall.

Jag har inte något förtroende för att det från det hållet kommer sådana ändringsförslag, som taga bort innehållet i denna lag. Skulle det komma något ändringsförslag från Kungl. Maj:t, blir naturligtvis formen en annan men innehållet blir precis detsamma. Det skulle ju vara onaturligt, om det nuvarande kapitalistiska samhället skulle göra sådana lagbestämmelser, att man inte kunde behandla den undertryckta klassen precis hur som helst. Man har erfarenhet av, på vilket sätt de lagar, som det nu är fråga om, användas i praktiken. Man gör till uppror eller upplopp sådana företeelser, som i en annan situation betraktas såsom fredliga demonstrationer av arbetargrupper, och när man har behov av att göra det till upplopp och

Ang. ändrade strafflagsbestämmelser rörande uppror och upplopp (Forts.) döma en massa arbetare efter upploppsparagraferna, då gör man det. Man har också sett, hurusom den ena domstolen dömer efter upploppsparagrafer och den andra domstolen upphäver detta. Alltså äro inte ens domstolarna själva på det klara med, vilka paragrafer, som skola tillämpas i dessa fall.

När reservanternas i varje fall föreslagit, att denna fråga skyndsamt skall utredas samt förslag framläggas för riksdagen, är det att vänta, om nu detta blir kammarens beslut, att frågan i så fall kommer fortare till kammarens behandling än om det av herr Westman förordade förslaget bifalles. Jag får därför, herr talman, yrka bifall till reservanternas förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Lindqvist, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 23, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav att han funnit flertalet hava röstat för ja-propositionen. Herr Andersson i Stockholm begärde emellertid rösträkning, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 91 ja och 86 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 9.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört första lagutskottets utlåtande, nr 24, i anledning av väckt motion angående lagstadgat förbud mot användande av militär vid sociala konflikter eller till s. k. ordningstjänst.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 254, vilken hänvisades till lagutskott och behandlats av första lagutskottet, hade herr *Spångberg m. fl.* yrkat, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen anhålla om att förslag ofördröjligen måtte framläggas för riksdagen till sådana lagändringar, att militär icke finge användas vid sociala konflikter eller till s. k. ordningstjänst.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet hade emellertid fogats en reservation av herrar *Åkerman, Klefbeck, Lindqvist, Sjögren* och *Johnsson* i Kalmar, vilka hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville företaga en omarbetning av gällande

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter m. m.

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.) bestämmelser i fråga om användande av militär personal för stillande av uppror och upplopp eller för upprätthållande av allmän ordning, samt, i den mån riksdagens medverkan krävdes, för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna omarbetning kunde föranleda.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Lindqvist: Herr talman! Det föreliggande ärendet var uppe senast i fjol i samband med frågan om inrättandet av en statspoliskår. Ja, redan innan propositionen därom kom på riksdagens bord, hade den socialdemokratiska gruppen framburit en motion avseende ändring av gällande bestämmelser. När sedan denna sak togs upp i det särskilda utskottet vunno våra synpunkter något, om än icke fullt, beaktande. Från socialdemokratiskt håll förelåg då en reservation, däri vi yrkade, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t begära närmare utredning och förslag till bättre ordnande av dessa förhållanden. Vår uppfattning stannade emellertid i minoritet i kammarna och vi fingo således icke våra synpunkter beaktade. De synpunkter, som vi framförde på denna fråga i fjol, omfatta vi alltjämt och när det i år i detta ärende väckts en motion, vilken blivit avvisad av utskottsmajoriteten, ha några av de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet i en reservation föreslagit, att riksdagen i anledning av motionen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t framföra vissa önskemål, som äro i reservationen angivna.

När Kungl. Maj:t vid förra årets riksdag framlade proposition om statspolis, framhölls det i propositionen och även från statsrådsbänken, att det var meningen att få till stånd en omändring av 1915 års förordning i syfte att det regelmässigt skulle förbehållas Kungl. Maj:t att bestämma om militärens utkallande vid orostillfällen. De förändrade bestämmelser, som därefter genomfördes i 1915 års förordning, anse vi för vår del icke tillfredsställande. Även med den lydelse, som förordningen har efter den förändring, som genomfördes under fjolåret, finnes det, kan man säga, allt för stora möjligheter för de underordnade myndigheterna att begära militär handräckning. När man i utskottets utlåtande läser den avstyrkande motiveringen, finner man att även de, som tillhöra utskottets majoritet äro inne på och giva ett visst erkännande åt den uppfattningen att 1915 års förordning icke är tillfredsställande. Utskottet säger nämligen på sidan 14: »Inom utskottet ha visserligen delade meningar rått, huruvida de nya bestämmelserna i 1915 års kungörelse äro i allo tillfredsställande.» Då ett utskott gör ett sådant uttalande, är man nog ganska säkert inom utskottsmajoriteten av den uppfattningen, att det hela icke har blivit tillfredsställande ordnat. Vi behöva bara kasta en hastig blick på 1915 års kungörelse sådan den nu ter sig. Vi skola då snart finna, att den icke är skriven så, att det regelmässigt blir Kungl. Maj:t, som får avgörandet i sin hand, om militär skall få utkallas eller ej, ty där heter det: »Anses i särskilt fall militärhandräckning oundgängligen erforderlig för stillande av uppror eller i övrigt för upprätthållande av allmän ordning eller avvärjande av överhängande fara för liv eller egendom och är sådan skyndsamhet av nöden, att Konungens beslut om handräckningen icke utan fara eller större olägenhet kan avvaktas, etc.» Det är denna senare del av bestämmelsen som, såvitt jag förstår, lämnar möjlighet för de underordnade myndigheterna att utan Kungl. Maj:ts hörande begära militär handräckning. Enligt min och mina medreservanterns uppfattning är det sålunda icke tillfredsställande sörjt för denna sak med den förändring, som under fjolåret vidtagits.

I övrigt hänvisa vi i vår reservation till det uttalande och det yrkande som

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.)
vi gjorde i fjol både motionsvis och reservationsvis, nämligen att man i samband med att man ser till att dessa saker ordnas på ett annat och mera tillfredsställande sätt också samtidigt bör se till i vad mån upprors- och upploppsparagraferna böra ändras.

Detta är, herr talman, vad jag nu har att anföra. Vi ha haft så många ärenden från första lagutskottet i dag, att jag icke vågar längre upptaga kammarens tid. Jag har redan tröttat kammaren alltför mycket och jag inskränker mig därför nu till att yrka bifall till den av herr Åkerman m. fl. avgivna reservationen.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Vidare yttrade:

Herr Spångberg: Herr förste vice talman! I debatterna här i kammaren om militären brukar det ofta framhållas, att militärens uppgift framför allt är att skydda landet för fiender. Det har i sådant sammanhang också talats om vilka som äro landets fiender, och man har då talat om yttre och inre fiender. Ifrågavarande motion äsyftar den senare delen av landets fiender. Såsom inre fiender har man ju i allmänhet från borgarklassens sida betraktat arbetarna, när de ha gjort anspråk på samma människovärde som andra människor, när de i konflikter, strejker o. dyl. ha gått ut i kamp för sin del av arbetets, kulturens och teknikens frukter. Med landet menar man väl i allmänhet enligt borgerlig uppfattning kapitalismens självskrivna suveränitet och bakom ordet »ordning» döljer sig något dunkelt begrepp, som i varje fall icke har så synnerligen mycket med välordnade förhållanden att skaffa. När nu militären skickas ut i sociala konflikter, så sker det alltså för att upprätthålla »ordningen» mot ifrågavarande fiende, arbetarklassen, som då befinner sig i ett konfliktläge med de ekonomiskt härskande.

Med förevarande motion ha vi syftat till ett avskaffande av den lagliga rätten för kapitalismen att här i landet använda militär mot arbetarklassen i sociala konflikter och i s. k. ordningstjänst. Vi veta ju alla mycket väl att den nuvarande s. k. ordningen icke kan upprätthållas utan våld. Hela historien är full av bevis därpå, att borgarklassen icke kan upprätthålla sitt klassvälde, oordning och nödtillstånd, utan våldsmedel. Det finnes ett nödtillstånd, som i en dikt skildras med orden: »När svultna se kvarnarna mala.» Det är icke minst då, som en ekonomiskt härskande överklass behöver våldet för att upprätthålla svälttillståndet. Det är vid sådana tillfällen, som talet om försvar mot den inre fienden kommer till praktisk tillämpning. För den överklass, som försvarar sina privilegier, äro inga medel förkastliga. Den senaste tiden har givit oss en mängd av olika exempel därpå. Jag nämner härvid främst fascisternas metoder i Tyskland, komedien omkring den fascistiska mordbrännaren van der Lübbe, provokationerna, som iscensatts klumpigt och utmanande ha tagits till intäkt för att slå ner den tyska arbetarklassen. Allt detta är historiska exempel på hur borgarklassen icke drar sig för några som helst våldsåtgärder och metoder.

Vi luta icke åt en sådan uppfattning, att man med någon verklig framgång skall kunna lagstifta mot våld. Det är icke sådana synpunkter, som ligga till grund för motionen, men vi ha i alla fall velat ha sådana lagbestämmelser, att det våld, som ligger i exempelvis militärens användande mot arbetare i landet, åtminstone icke skall ha stöd i gällande lagar. I varje fall ha vi sökt ernå en begränsning av möjligheterna härför och i den mån, som det icke lyc

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.)
kas oss, vilja vi ha frågan belyst, så att man får den kraftigast möjliga opinion mot de lagbestämmelser, som tillåta detta våld mot arbetare.

Låt oss se något på militärens uppgifter här i landet. Vi veta, att vi ha haft en närmare 120-årig fred med andra nationer. Under dessa närmare 120 år har militären använts uteslutande mot arbetarklassen. Den svenska arbetarklassens historia är full av bevis för detta påstående. De senaste ändringar, som vidtogos från riksdagens sida i fråga om lagbestämmelserna härvidlag, ha icke åstadkommit någon ändring till det bättre i dessa förhållanden.

I samband med riksdagens försvarsbeslut år 1925 företogs en omformulering av en bestämmelse i värnpliktslagen. Det var många, som trodde, att den omformuleringen innebar, att militären nu icke längre på samma sätt som förut skulle kunna användas mot arbetarna i de sociala konflikterna. Formuleringen blev emellertid alldeles värdelös. Det bestämdes förut i värnpliktslagen att värnpliktiga i första uppbådet fingo inkallas för rikets försvar och för stillande av uppror. Nu ändrade man denna senare bestämmelse år 1925 till att sådan inkallelse skulle kunna ske, när rikets säkerhet eljest så krävde. I övrigt ändrades ingenting i bestämmelserna rörande militärens användande mot arbetarna.

Den ändring, som företogs, dikterades väl också närmast av syftet att uppnå ökat förtroende för militarismen hos arbetarna. Den socialdemokratiska försvarsministern, herr Per Albin Hansson, nuvarande statsministern, motiverade förslaget med bl. a. följande, som ger stöd för misstanken, att syftet endast var att åstadkomma ökat förtroende för militarismen. »Hos vissa delar av vårt folk», säger herr Hansson, »hade ofta den misstanken framträtt, att de militära maktmedel, som organiserats till skydd för landets frihet, samtidigt avsetts att kunna tjäna såsom skyddsmedel för vissa maktägande grupper inom landet. Användandet av militär ordningsmakt under vissa sociala konflikter hade närt dylika misstankar. För det förtroende hos hela folket, som måste vara ryggraden i försvarsanstalterna mot faror utifrån, vore vidmakthållandet av sådana misstankar till skada. Ett markerande vid den nya värnpliktslagens avfattning av att skäl icke längre funnes för denna misstänksamhet kunde endast vara till gagn.»

Det är möjligt, att försvarsministerns syfte, sådant det framgick av detta citat, har rönt en viss, kanske rätt så omfattande framgång, men jag vill påstå, att den framgången har i varje fall icke gagnat arbetarklassen. Även efter 1925 har det ju, såsom händelserna bekräftat, fortfarande varit lagligt att använda militär mot arbetarna, och om det till äventyrs fanns någon, som hade en annan uppfattning, så har han, skola vi säga, på ett rent mördande sätt ryckts ur den uppfattningen. Jag syftar här närmast på händelserna i Ådalen, i Lunde, och på vad som senare inträffade i Halmstad. Det som framkom i samband med dessa händelser visar, att det var lagligt för militären att döda människor, men att det var olagligt att protestera mot detta dödande. Det väckte på många håll en oerhörd förvåning och förbittring, när det blev känt, att de som voro ansvariga för dödsskotten i Ådalen, frigåvos, under det att den andra parten dömdes till långvariga straff.

Det är mot bakgrunden av dessa händelser, som vi ha ansett det nödvändigt ur arbetarklassens synpunkt att taga upp frågan till behandling, och det är därför vi ha väckt vårt förslag om uttryckligt förbud mot användande av militär mot arbetarna. Men om man skall uppnå ett resultat härvidlag, så går inte detta genom att företaga någon sorts vag omformulering av en eller annan paragraf i en lagbestämmelse eller kungörelse.

Den senare tiden har ju karakteriserats av en väldig upprustning, och detta

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.)
även här i landet, för att med våld slå ned arbetarna. I utskottets utlåtande erinrar man också därom, i det man anför, att 200 man av den i föl beslutade statspolisen trätt i funktion från och med innevarande års ingång och att det dessutom finnes en reservpolisstyrka på 202 man. Man har alltså utöver den ordinarie polismakten en polisstyrka på 402 man till sitt ständiga förfogande att anlita vid sociala konflikter o. d. Utskottet anför också, att sedan den nya statspolisen numera trätt i funktion, »torde det vara att förvänta, att tillkallandet av militär för förstärkning av polismakten endast i ytterst sällsynta undantagsfall skall behöva ske». Men utskottet utgår dock ifrån att myndigheterna alltid skola ha denna rätt och avslå därför motionen. Jag be-
behöver väl knappast tillägga, att jag inte heller hade väntat mig något annat från den borgerliga utskottsmajoritetens sida.

Jag skall nu stanna några ögonblick inför den reservation, som fogats till utskottets utlåtande och som herr Lindqvist här har försvarat, medan jag däremot vill beklaga, att den är av sådant innehåll, att jag intet ögonblick kan reflektera på att i något som helst avseende skänka min anslutning åt vare sig dess motivering eller dess yrkande.

Först måste jag då konstatera, att det endast är fem av utskottets socialdemokratiska ledamöter, som ha reserverat sig. Två socialdemokrater, nämligen herr Norling i Gävle och herr Hedlund i Östersund, ha gått med högern och de övriga borgarna mot motionen och även mot den socialdemokratiska reservationen. Det är ju inte så underligt, om man under sådana förhållanden skulle vilja drista sig till att fråga, vad orsaken härtill egentligen kan vara. Jag är övertygad om att det är många, som skola göra sig den frågan, när och om de få tillfälle att taga del av reservationen och utskottets förslag. Är det möjligen så, att de herrar socialdemokrater, som inte ha reserverat sig, äro alldeles ense med högerns utskottsledamöter i deras motivering, och skall i så fall deras ståndpunktstagande i frågan anses stå i motsats till vad de socialdemokratiska reservanterna ha uttalat? Eller får man tolka det så, att herrarna anse, att reservationen skiljer sig så härfint från utskottets förslag och motivering, att de socialdemokrater, som icke ha reserverat sig, underlåtit detta därför att de ansett, att reservationen ur den synpunkten är fullständigt värdelös? Skulle detta senare vara fallet, måste jag ju säga, att i sak skilja sig icke reservationen och utskottets förslag så mycket från varandra, att man kan tala om någon egentlig skillnad. Men tycker ni inte ändå, herrar socialdemokrater av båda grupperna, såväl ni, som ha reserverat eder, som ni, som gått med de borgerliga, tycker ni inte, att den ställning, som ni ha intagit till denna fråga, ter sig en liten smula märkvärdig efter allt vad som hänt under de senaste åren både här och i andra länder? Jag vill påminna om de uttalanden, som tidigare gjorts från eder sida, och jag vill erinra om en artikel, som fanns i tidningen Social-Demokraten i samband med Ådalsmorden, en artikel, som gick ut på att nu skulle det vara slut med militären som maktmedel mot arbetarna, och där det hette, att aldrig mer skulle man taga ut militär mot svenska arbetare. Denna förändring skulle Ådalshändelserna komma att medföra, hette det, och det var man enig om. Detta uttalade man också på en mängd stora opinionsmöten landet runt. Men i dag gå två socialdemokrater i utskottet med på de borgerligas motivering för avslag på vår motion, som ju syftar till vad herrar socialdemokrater uttalade sig för på den tiden, då Social-Demokraten hade den där artikeln i Ådalsfrågan.

Reservanterna ha verkligen ett förslag, som närmast påminner om det bekanta uttrycket »goddag yxskaft». I deras hemställan föreslås nämligen, »att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville företaga en omarbetning av gällande bestäm-

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.)
 melser i fråga om användande av militär personal för stillande av uppror och upplopp eller för upprätthållande av allmän ordning samt, i den mån riksdagens medverkan kräves, för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna omarbetning kan föranleda».

När man tittar på detta förslag, så söker man förgäves efter syftet med den där omarbetningen. Det finnes icke med ett ord omnämnt, i vilket syfte denna omarbetning skall ske. Det talas bara om en omarbetning av ifrågavarande paragraf. När man då går tillbaka till reservanternas motivering i tanke att där skall man väl finna syftet angivet, så finnes det icke heller där någonting av värde för arbetarna. Det står mycket tydligt utsagt även i reservanternas motivering, att militär skall användas, såsom det heter, »då rikets säkerhet kan sägas vara i fara», och som stöd för en omarbetning i sådan riktning åberopa reservanternas statspolisen. Man kan sålunda förstå, att den där faran, som man talar om, ju icke gärna kan komma utifrån, eftersom det är statspolisen, som skall vara den första garantien. Man syftar alltså även här på någon fara inom landet; i varje fall är det ju tämligen klart, att en regering, som på grundvalen av en sådan här reservation eller ett sådant här uttalande hade att besluta i frågan, måste tolka saken på det sättet.

Men jag finner också en annan sats inbyggd i reservationen, en sats, som jag inte kan låta gå förbi utan att säga några ord. Reservanternas säga nämligen, att det är ett gammalt arbetarkrav, att militären skall användas för ordningsändamål i en situation, som här finnes angiven i reservationen. Jag måste säga, att det är ett påstående, som är upprörande och som jag i arbetarklassens namn måste taga mig friheten att på det bestämdaste protestera mot. Det skulle vara intressant att få veta av reservanternas, från vilket håll och från vilken tid detta »gamla arbetarkrav» härleder sig. Jag har stått politiskt organiserad i arbetarrörelsen i omkring 25 år och måste säga, att intill den tid, då klyvningen av det socialdemokratiska partiet skedde, hade ett sådant uttalande ej gjorts från detta partis sida. Jag påstår sålunda bestämt, att något gammalt arbetarkrav eller något krav, där arbetarklassen stått enhetlig med olika politiska partier bakom sig, är det ej. Det är en oerhörd överdrift i reservanternas påstående. Det har av socialdemokrater många gånger sagts förut: »Giv oss ett socialistiskt fosterland och vi skola försvara det.» Det har det sagts, och det har gjorts uttalanden på kongresser för försvar av ett socialistiskt land. Men det är oriktigt att säga, att det är ett gammalt arbetarkrav att för ordningsändamål använda militär i utomordentliga undantagsfall inom landet. Nej, bästa herrar reservanter, edert påstående är icke sant. Det har icke gjorts något sådant uttalande från arbetarna. Arbetarnas krav är, att militär icke får användas mot arbetarna. Det ges inga sådana utomordentliga fall, då den får användas, som herrarna här göra sig till tolk för. Och det har icke gjorts sådana framställningar, att socialdemokraterna ha något som helst stöd för påståendet, att det skulle vara ett gammalt arbetarkrav. Om man tittar på, hur frågan om militären har behandlats under senare tid, finner man, att den på nytt blev utomordentligt aktuell i samband med Ådalshändelserna, och jag ber herrar reservanter att läsa sin egen press från den tiden, läsa arbetarpressen överhuvud taget, både den politiska och den fackliga. Vad är det för uttalanden man finner i den pressen? Jo, det är uttalanden från hundratusentals människor här i landet, som protestera mot militärens användande mot arbetarna och som framföra krav på militarismens slopande. Jag vill erinra om den paroll, som vårt parti i samband med och omedelbart efter Ådalshändelserna utfärdade, nämligen: Militarismens miljoner till de arbetslösa! Den vann anslutning, vill jag minnas, från alla riktningar inom arbetarklassen.

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.)

T. o. m. socialdemokraterna förde fram denna paroll under senaste valrörelsen. Det förslag, som vi här framfört, innefattar alltså ett krav, som visst icke bara omfattas av vårt parti, av vårt folk, våra organiserade medlemmar och med vårt parti sympatiserande. Jag skulle knappt göra mig skyldig till någon överdrift, om jag säger, att kanske 90 % av den socialdemokratiska valmanskåren i detta fall dela vår uppfattning. Jag tror t. o. m., att många av dem, som stå bakom de borgerliga partierna, äro ense med oss i den här frågan. Det kan givetvis ges olika motiveringar för kravet i fråga och göres också. Det är jag väl medveten om. Men för kravets innehåll — bort med militarismen från inre sociala konflikter och som ordningsvakter och uttryckligt lagförbud för militärens användande för detta ändamål — råder det en mycket stor enighet bland majoriteten av detta lands befolkning. Jag tror, herr förste vice talman, att i det kravet, som jag och mina partikamrater ha framfört, ha vi bakom oss den överväldigande majoriteten av Sveriges folk.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till den av oss väckta motionen.

Herr Nilsson i Antnäs: Herr förste vice talman! Jag har avhållit mig från att deltaga i dessa debatter närmast av fruktan för, att jag skulle bidra till, att uppriva långa debatter i kammaren rörande dessa saker. Jag skall försöka undvika det även nu men vill dock säga några ord.

De tre föregående utlåtanden från första lagutskottet, som här behandlats, ha enligt mitt sätt att se ett intimt samband med de ekonomiska förhållandena här i landet. Därom är jag övertygad. Och det är på samma sätt med det, som vi nu behandla. Även detta har en stor ekonomisk betydelse och innebörd, om också icke direkt så dock indirekt. Jag tror också, att herrar kommunister här ha samma uppfattning som jag, att det betyder oändligt mycket för vårt ekonomiska liv, vår bärgning, vår utkomst. Men vi se saken ur olika synpunkter. Jag ser den ur den synpunkten, att jag vill så mycket som möjligt söka stödja vårt näringsliv, vår folkförsörjning och vad därmed sammanhänger. De kommunistiska representanterna se den säkerligen från den synpunkten, att, om vi så mycket som möjligt kunna slå ner detta vårt näringsliv, rasera detsamma och göra det omöjligt för människorna här i landet att på ett drägligt sätt draga sig fram, sprida fattigdom i slott och koja, är det lättare för dem att nå fram till en onstörtning av det förkättrade kapitalistiska samhället. Detta är några grova synpunkter.

Nu vill jag fråga, om skyddet för liv och egendom för varje människa i landet skulle bli bättre, om kommunisterna verkligen föreställa sig, att det skulle bli bättre ställt i landet, om de finge sina önskemål igenom. Säkerligen bleve faran större för oss alla, vilken samhällsklass vi än tillhöra, vilken ställning i livet vi intaga. Blodsutgjutelse, nöd och elände, sorger och tårar skulle följa i spåren, därest kommunisterna lyckades avhända samhället de maktmedel samhället nu har till skydd för liv och egendom.

Det har här framförts så många ovederhäftiga synpunkter, att det är något alldeles bedrövligt. Man talar om att slå ned arbetarna. Jag kan försäkra herr Spångberg, att jag är lika god vän till och lika öm om arbetarnas bästa, som någonsin herr Spångberg varit eller är. Men vi ha, som sagt, olika synpunkter på sakerna. Även om jag skulle se det rent egoistiskt, ligger det i mitt allvarliga intresse att i den mån jag kan biträda till att arbetarna skola ha det så drägligt som möjligt i landet, ty det befördrar min egen ekonomiska välfärd som bonde här i landet. Om jag har något att avyttra, har jag lättare att göra det och kan under sådana förhållanden betinga mig ett bättre pris för mina produkter, om det finnes köpkraft bland de stora massorna. Men då skall man ej gå tillväga så, herr Spångberg, att man förintar denna köpkraft och

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.)
 det välstånd som finnes. Här har talats om — jag tror, att det var herr Spångberg, som nämnde därom i denna debatt — provokationen i Tyskland. Jag vill ej säga mer därom än det, att om ni, herrar kommunister, skulle få edra önskemål igenom här i landet, skulle samma olycka eller vad man vill kalla det komma även över oss. Det torde vara så säkert, som att två gånger två är fyra.

Herr förste vice talman! Jag skall ej gå längre. Det är några korta allmänna synpunkter jag nu framlagt. Jag skall, åtminstone tills vidare, nöja mig med detta. Om det ej behöves, skall jag ej yttre mig vidare utan nöja mig med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Med herr Nilsson i Antnäs förenade sig herr *Meyerhöffer*.

Herr Brädefors: Herr förste vice talman! När vi kommunister gå mot den borgerliga militarismen, är det detsamma som att vi gå mot användandet av militär mot landets arbetarklass och även mot andra länders arbetarklasser. Vi äro motståndare till hela den borgerliga militarismen, då vi utgå från den gamla marxistiska satsen, att inte ett öre och icke en man skall lämnas till den borgerliga militarismen. Att de borgerliga i utskottet anse, att det är bra som det är med de frågor, som påtalats här, är ju naturligt, därför att hela den borgerliga samhällsordningen är stödd och uppehållen med våldsmedel, med dessa militära och andra våldsmedel.

Den socialdemokratiska reservationen innehåller i huvudsak precis detsamma som utskottets utlåtande och hemställan. Man säger i den socialdemokratiska reservationen bland annat: »Rätten att använda militär för ordningsändamål bör enligt vår åsikt inskränkas till de utomordentliga undantagsfall, då rikets säkerhet kan sägas vara i fara.» Vilken rikets säkerhet? Jo, det är det borgerliga, det kapitalistiska Sveriges säkerhet, som skall skyddas mot den inre fienden, såsom arbetarklassen kallas. Om man fordrar ytterligare bevis för att man även i den socialdemokratiska reservationen syftar på arbetarklassen, vill jag erinra om att man finner icke någon motivering för att använda militär för ordningsändamål, därför att man numera har inrättat en statspolis, och statspolisen är väl icke inrättad för att försvara Sverige mot andra länder, utan den skall användas mot den s. k. inre fienden. Detta är det huvudsakliga innehållet i reservationen, och syftet målet överensstämmer med det av de borgerliga i utskottet framställda avslagsyrkandet.

Herr Spångberg polemiserade mot en punkt i reservationen, nämligen att det skulle vara ett gammalt arbetarkrav, att det icke skall användas militär till ordningsändamål annat än i den utsträckning, som socialdemokraterna anse vara nödvändig. Jag tror inte, att det är något gammalt arbetarkrav att använda militarismen för att försvara ett kapitalistiskt land. Jag tror, att det gamla arbetarkravet är det, att det icke skall användas militär vare sig mot det egna landets arbetare eller mot andra länders arbetare. Arbetarnas krav är alltså, att man vägrar helt och hållet alla anslag, allt understöd åt militarismen. Giv oss ett socialistiskt samhälle, så skola vi vara med om att försvara det. Vi veta bestämt, att borgarklassen kan icke, vill icke ge oss det socialistiska samhället. Det socialistiska samhället måste arbetarna själva taga utan att be och tigga av borgarklassen, att de skola ge arbetarna det. Men i det fallet är jag med om att när arbetarklassen har genom kamp tagit samhällsmakten och förvandlat samhället till ett socialistiskt samhälle, kommer den naturligtvis att försvara sin socialistiska vinning även inom landet mot borgarna, mot kapitalismen.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.)

Herr Lindqvist: Herr talman! Blott ett par ord till herr Spångberg. Jag kan inte annat än beklaga, att vi skrivit på sådant sätt, att herr Spångberg inte kunnat läsa, men delvis torde det väl vara beroende på att herr Spångberg inte haft tid att läsa det hela, när han inte kunnat få klart för sig vad vi socialdemokrater vilja.

Nu säger herr Spångberg, att den socialdemokratiska reservationen är ungefär detsamma som »god dag, yxskaft» eller, som han sade, »god morgon, yxskaft». Ja, det må ju vara herr Spångbergs uppfattning. Om jag fattade herr Spångberg rätt, och jag har icke någon anledning tvivla på att det var hans uppfattning, så uttalade han, att hans krav eller rättare arbetarnas krav — jag tillåter mig dock tvivla på att det är arbetarnas krav — vore, att militär icke skulle få användas under några förhållanden. Vi ha i vår reservation vid fjolårets riksdag sagt, att vi väl kunna tänka oss, att sådana förhållanden kunna inträffa i vårt land, att man icke har något val, utan även militär måste anlitas. Vi hysa nämligen den uppfattningen, att ordningen här i samhället skall upprätthållas. Den skall upprätthållas med förnuftiga medel, visst skall den det, och denna ordning skall upprätthållas, om den så störes av kommunister eller fascister eller från vilket håll som helst. På den punkten sväva vi inte på målet, och det tänker jag nog, att herr Spångberg har klart för sig. Om herr Spångberg har en annan uppfattning, är det klart, att vi ha svårt att förstå varandra.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan, 2:o) avslag å berörda hemställan och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o) avslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förstnämnda propositionen. Herr Lindqvist begärde emellertid votering, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 2:o) angivna hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen åskade likväl herr Spångberg votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående första lagutskottets utlåtande nr 24 antager den vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av uppsyningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan propositionen för huvudvoteringen, som efter given varsel nu upplästes och godkändes, erhöll följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 24, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. förbud mot användande av militär vid sociala konflikter. (Forts.)

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Efter det kammarens ledamöter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Herr Lindqvist begärde emellertid rösträkning, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 93 ja och 82 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 10.

Härefter föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 12, i anledning av väckt motion om utarbetande av nytt förslag till steriliseringslag; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk.

Vidare förekom till behandling andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående avskaffande av det inom statens vattenfallsverk tillämpade tantiemsystemet.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 406, hade herr *Bengtsson* i Kullen föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa, att åtgärder snarast måtte vidtagas för avskaffande av det inom statens vattenfallsverk tillämpade tantiemsystemet.

Utskottet hemställde, att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till särskild behandling upptaga 1928 års lönekommittés år 1930 avgivna förslag om ändring av de avlöningsbestämmelser, som gällde för överdirektören och kraftverksdirektörerna vid statens vattenfallsverk, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, som därav kunde föranledas.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Lundqvist** i Rotebro: Herr talman! Här föreligger ju ett enhälligt utskottsutlåtande. Icke desto mindre tillåter jag mig att säga ett par ord i denna fråga. Jag ber att få erinra om vad saken gäller. Utskottet har i allra största korthet omnämnt det. Det gäller avlöningsförhållandena vid vattenfallsverket. Avlöningen där utgår för vissa befattningshavare, fem stycken, efter andra grunder än som gälla för statens tjänstemän i allmänhet. För dessa fem tjänstemän utgår nämligen jämte den fasta lönen även tantiem.

Denna särskilda avlöningsform har varit uppmärksammas av 1928 års lönekommitté, som föreslagit, att tantiemsystemet skulle slopas och en höjning av de ordinarie lönerna i stället äga rum. Utskottet säger nu för sin del i sitt utlåtande följande: »Utskottet hyser för sin del i förevarande fråga samma principiella uppfattning, som kommit till uttryck i lönekommitténs ovan återgivna förslag, och anser därför, att detsamma bör genomföras, försåvitt det

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.) icke vid närmare övervägande befinnes komma att medföra praktiska olägenheter av avgörande betydelse. Att därvid en höjning av den fasta avlöningen, såsom kommittén även föreslagit, samtidigt måste vidtagas, torde ligga i öppen dag.»

Här föreligger alltså en inbjudan från detta utskott till riksdagen att uttala som sin principiella uppfattning, att tantiemsystemet för dessa befattningshavare skall slopas. Jag skall icke gå in på frågan, huruvida det ena eller andra systemet är det lämpligaste. Jag vill endast understryka, att meningarna på denna punkt äro utomordentligt delade och att vi haft tidigare uttalanden både av vattenfallsstyrelsen, kommunikationsverkens lönenämnd och Kungl. Maj:t samt jämväl från vattenfallsverkets överrevisorer och riksdagen själv till förmån för tantiemsystemets införande och bibehållande. Jag vill vidare erinra om att vattenfallsstyrelsen så sent som 1930 i sitt yttrande över 1928 års lönekommittés betänkande efter en synnerligen utförlig motivering, som icke finnes på något sätt refererad i detta utskottsutlåtande, på det bestämdaste motsatt sig ett omläggande av avlöningssystemet för ifrågavarande vattenfallsverkets befattningshavare, och energiskt vidhållit kravet på tantiemsystemets som sådant bibehållande med hänsyn till vattenfallsverkets karaktär och verksamhet.

Däremot har vattenfallsstyrelsen själv förklarat, att en ändring av grunderna för tantiemens utgående är av de ändrade förhållandena påkallad, och i särskild skrivelse har vattenfallsstyrelsen sedan även till Kungl. Maj:t inkommit med sådant ändringsförslag, enligt vilket t. ex. överdirektören — vilken jag antar man närmast syftar på — skulle få vidkännas en sänkning av sin årliga inkomst med mellan åtta och tiotusen kronor. Detta finnes icke heller omnämnt i utskottets utlåtande.

Utskottet har alltså icke på något sätt i sitt betänkande gått in på vad vattenfallsstyrelsen i sitt utlåtande år 1930 anført i denna fråga, och, mina herrar, utskottet har icke heller, innan det gått att avgiva detta förslag, såvitt man kan se av utlåtandet, hört vare sig vattenfallsstyrelsen eller kommunikationsverkens lönenämnd eller några andra statliga myndigheter, vilka alltid eljest bruka höras, innan Kungl. Maj:t och riksdagen på något sätt intaga principiell ställning i lönefrågor. Utskottet har endast med åberopande av förutnämnda uttalande av 1928 års lönekommitté uttalat, att utskottet avsluter sig till den uppfattningen, att tantiemsystemet skall slopas.

Jag har, herr talman, mycket svårt att tänka mig, att andra kammaren verkligen skulle vilja och våga intaga en principiell ståndpunkt i denna fråga utan att hava i detta fall fått tillnärmelsevis en sådan allsidig utredning av hela frågan, som eljest alltid brukar ifrågakomma. Jag understryker, herr talman, att jag icke på något sätt tar i försvar de lönebelopp, som hittills utgått, och att jag överhuvud taget icke uttalat mig om vilka belopp som böra utgå till dessa befattningshavare, och jag understryker också, att utskottet icke på denna punkt gjort något som helst uttalande till vägledning för Kungl. Maj:t vid den utredning, som utskottet begärt.

Jag kan icke finna, herr talman, annat än att det vore ur olika synpunkter synnerligen önskligt, att, innan andra kammaren toge definitiv ställning till denna fråga, vi finge ärendet litet mera allsidigt belyst, genom att yttranden inhämtades från myndigheter, som kunna ha något av värde att i detta fall meddela till vägledning för andra kammaren och för riksdagen. Av denna anledning ber jag, herr talman, att få yrka återremiss av ärendet.

Häruti instämde herrar *Anderson* i Råstock, *Holmdahl*, *Linnér* och *Arne-mark*.

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.)

Herr **Lindberg** i Umeå: Herr talman! Den föregående ärade talaren förebrådde utskottet, att utskottet icke underkastat denna fråga tillräcklig utredning, och han påpekade bland annat, hurusom utskottet icke infordrat yttranden från vattenfallsstyrelsen och icke heller från kommunikationsverkens löne-nämnd. Jag vill till detta säga, att 1928 års lönekommitté infordrat yttranden såväl från vattenfallsstyrelsen som ifrån vattenfallsverkets överrevisorer, och att deras synpunkter följaktligen varit kända för kommittén. Kommittén har emellertid för sin del underkänt dessa synpunkter och är i det avseendet fullkomligt enhällig. För att kammarens ledamöter skola få begrepp om vilka personer, som stå bakom detta lönekommitténs yttrande, som alltså är enhälligt, skall jag tillåta mig att räkna upp dem. Det är först generaldirektören greve Hamilton, vidare direktören Bertil Almgren, riksdagsmannen Oscar Carlström, riksdagsmannen Ernst Eriksson, kansliskrivaren Berta Köersner, landsfiskalen R. Lindblad, riksdagsmannen Nilsson i Kabbarp, tullkontrollören J. A. Reinwall, rektorn C. Sjöwall, borgarrådet G. Söderlund och riksdagsmannen Ruben Wagnsson. Denna kommitté har alltså haft en mycket allsidig sammansättning, och jag tror, att kommittén gjort sig all möda för att pröva det nuvarande avlöningssystemets lämplighet eller icke.

Det är detta kommitténs ståndpunktstagande, som andra kammarens fjärde tillfälliga utskott ansett vara av sådan natur, att utskottet kunnat biträda det-samma. Det har enligt utskottets uppfattning förefallit oegentligt, att i ett enda statens verk skulle för några befattningshavare bibehållas ett avlöningssystem, som icke gäller i andra statens verk. Det är icke på det sättet, såsom man försöker göra gällande, att tantiem skulle vara alldeles särskilt motive-rad inom vattenfallsstyrelsens verksamhetsområde. Man skulle kunna säga, att det är lika befogat att ha ett sådant avlöningssystem exempelvis vid statens järnvägar, som befinna sig i konkurrens icke blott med de enskilda järnvägarna utan även med andra kommunikationsmedel såsom t. ex. buss- och biltrafiken.

Ingen torde kunna förneka, att de löner, vilka de ifrågavarande befattningshavarna komma upp till vid statens kraftverk, äro orimligt höga. Det har påvisats av lönekommittén, att överdirektören vid statens vattenfallsverk har en lön, som år 1929 med 7,500 kronor översteg generaldirektörens lön. År 1931 var lönen 6,495 kronor 18 öre större än generaldirektörslönen. Alldeles frånsett detta föreligger emellertid det anmärkningsvärda förhållandet, att tantiem beräknas på de företag, som gå med vinst, under det att man alls icke tar hänsyn till huruvida något företag går med förlust. Det har sagts, att det verkade stimulerande för vederbörande befattningshavare i vattenfallsverket att ha tantiem. Den synpunkten förefaller litet egendomligt vid det förhållandet, att tantiemens storlek icke alls påverkas, därest några av kraftverken gå med förlust. Man tycker ju eljest, att om man ville bibehålla detta avlöningssystem för att stimulera befattningshavarna, borde deras löneför-måner också påverkas i någon mån, därest vissa kraftverk gå med förlust.

Utskottet har emellertid ansett, att man kanske icke utan vidare bör gå in för ett avskaffande av tantiemsystemet. Det kan nämligen befinnas — och man har förutsatt detta — att vid den utredning, som Kungl. Maj:t väl ytterligare nödgas företaga före ett avgörande, praktiska olägenheter föreligga för ett genomförande av samma lönesystem vid vattenfallsverket som vid övriga statens verk. Det är därför, som utskottet i inledningen till sitt yttrande gjort en liten reservation. Utskottet har nämligen ansett, att man kan ansluta sig till lönekommitténs uppfattning, men tillägger: »försåvitt det icke vid närmare överbägande befinnes komma att medföra praktiska olägenheter av avgörande betydelse». Jag tycker, att herr Lundqvist i Rotebro borde kun-

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.)
na vara tillfredsställd med denna reservation, varmed ju utskottet avsett att säga, att ett avskaffande av tantiemsystemet bör bli beroende av de överväganden, som Kungl. Maj:t har att företaga, innan ärendet förelägges riksdagen.

Herr Lundqvist riktade icke någon anmärkning mot att denna del av lönekommitténs förslag lösruckes ur det stora sammanhanget. Jag hade annars väntat mig en sådan invändning, som emellertid kanske varit svår att upprätthålla, vid det förhållandet, att vattenfallsstyrelsen, såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 87 till årets riksdag, föreslagit förändrade avlöningsvillkor för kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken. Han anses nämligen ha för låg lön och vid sådant förhållande har vattenfallsstyrelsen icke ansett det vara nödvändigt att avvakta den slutliga behandlingen av lönekommitténs betänkande.

Utskottet har nu menat, att när man således för en befattningshavare vid statens kraftverk, som har för liten lön, ansett sig kunna komma med en särskild framställning, bör det icke vara ur vägen att komma med en sådan framställning beträffande befattningshavare, som uppenbarligen ha för höga löner.

Det torde föreligga en tämligen allmän önskan — åtminstone gissar jag det — både i riksdagen och utom riksdagen, att en justering så fort som möjligt äger rum av de alltför höga löner, som för närvarande uppbäras av ifrågasvarande befattningshavare vid statens kraftverk; och vill man åstadkomma en sådan så skyndsamt som möjligt, torde det vara lämpligt att andra kammaren och riksdagen göra det uttalande, som utskottet föreslagit.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr **Bengtsson** i Kullen: Herr talman! Utskottets ärade ordförande har här på ett utmärkt sätt bemött den förste talaren. Jag skall dock be att själv som motionär få tillfoga några ord.

Man skall verkligen vara mycket starkt engagerad från visst håll, om man såsom herr Lundqvist nu i dag kan stå och försvara ett sådant lönesystem som detta. Märk väl, att här ifrågasvarande befattningshavare ha ju på sina löner ett enligt min uppfattning alldeles för högt dyrtidstillägg. Dessutom ha de nu tantiem och därtill en tantiem, som utgår på ett sätt, som nyss sadas, och som är mer än besynnerligt. Överdirektören har tantiem på de kraftverk, vilka lämna vinst, men det sker ingen avräkning för de kraftverk, som gå med förlust. Här är det nu så, att de kraftverk, som gå med förtjänst, äro Trollhätte och Älvkarleby kraftverk, medan de andra kraftverken gå med förlust. Detta gör också, att överdirektören i tantiem på detta sätt fått uppbära för år 1931 cirka 26,000 kronor, men om den hade beräknats, såsom det bort göras, på vinsten av samtliga kraftverk, d. v. s. av rörelsen i dess helhet, hade hans tantiem uppgått till 1,265 kronor i stället. Det finns väl ingen enskild person, som tillämpar tantiemsystemet så, att vederbörande, som får tantiem, har rätt att beräkna detta på de artiklar, som säljas och gå med förtjänst, men däremot icke behöver taga hänsyn till de artiklar, som säljas och bringa firman förlust. Det är alldeles orimligt, detta tantiemsystem. Men varje gång som detta varit föremål för riksdagens prövning, finns det här i riksdagen en del trogna, som då slå vakt om detta. Det tycks vara mycket, mycket svårt att få en rättelse.

Här kommer t. ex. herr Lundqvist och säger, att det är icke tillräckligt många hörda i denna sak, och särskilt ville han påpeka, att vattenfallsstyrelsen för sin del på det bestämdaste avstyrkt, att detta tantiemsystem skulle slopas. Ja, herr Lundqvist, jag tycker verkligen, att detta var ett mycket svagt argument att komma med. Vattenfallsstyrelsen är ju i detta fall part

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.)
i saken; och jag förmodar eller, snarare sagt, jag vet, att om vi ville röra vid herr Lundqvists avlöning, protesterade han lika energiskt som vattenfallsstyrelsen.

Jag hoppas i alla fall, att frågan nu mognat så pass mycket, att andra kammaren i dag följer utskottets förslag och icke herr Lundqvists i Rotebro. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Lundqvist** i Rotebro: Herr talman! Jag behöver kanske icke säga, att jag finner det under min värdighet att bemöta det plumpa utfallet från herr Bengtsson i Kullen i början av hans anförande.

När herr Bengtsson emellertid gör gällande, att frågan skulle ha mognat i sådan grad, att riksdagen utan tvekan borde kunna följa utskottet, må den meningen stå för herr Bengtssons egen räkning. Jag skulle annars, herr talman, nästan vara frestad att fråga utskottet och dess ärade ordförande, vilka handlingar de studerat, innan de intagit sin principiella ståndpunkt i denna fråga. Jag framhöll i mitt första anförande, att vattenfallsstyrelsen i yttrande så sent som 1930 uttalat sin mening om det förslag, som 1928 års lönekommitté framlagt, och att vattenfallsstyrelsen därvid på ett synnerligen utförligt sätt bemött detta förslag. Jag tillåter mig rikta en direkt vördsam fråga till ordföranden i utskottet: Har utskottet tagit del av detta yttrande? Jag tillåter mig tillvidare betvivla, att så varit fallet. Det är icke tillräckligt att säga, att vattenfallsstyrelsens mening var känd redan då 1928 års lönekommitté avgav sitt betänkande. Det är klart, att även dessförinnan hade vattenfallsstyrelsen avgivit ett utlåtande; men det hade väl ändå varit värdefullt att få reda på vad vattenfallsstyrelsen sade, sedan den fått taga del av 1928 års lönekommittés förslag utformat.

Herr ordföranden i utskottet sade, sedan han läst upp namnen på alla de sakkunniga, som sutto i 1928 års lönekommitté, att han var alldeles övertygad om, att dessa damer och herrar gjort sig all möda att söka penetrera denna fråga. Jag vill icke på något sätt betvivla detta, men jag vill erinra om att vattenfallsstyrelsen i sitt eget utlåtande dock vågat ha en något avvikande mening. Men detta är väl blott därför, att vattenfallsstyrelsen är part i målet, enligt herr Bengtssons i Kullen tidigare gjorda, uttalanden?

Sedan ha både utskottets ordförande och herr Bengtsson i Kullen med mycket stor skärpa tryckt på de orimligt höga lönerna, och herr Bengtsson begagnade därvid tillfället att ge mig en liten extra snärt, därför att jag slog vakt om dessa höga löner. Nu hoppas jag, herr talman, att stenogrammet av mitt förra anförande är riktigt uppfattat, och jag ber då herr Bengtsson i Kullen och även herr ordföranden i utskottet att taga del av detta, innan jag justerat det. Jag hoppas, att de sedan äro villiga att erkänna, att jag uttryckligen sagt ifrån, att jag här icke uttalade mig om vilka belopp som kunde anses skäligen eller icke skäligen, likaväl som utskottet icke heller gjort det. Utskottet har icke med ett enda ord sagt, vad det anser, att överdirektören skall ha i lön, 10,000, 20,000 eller 30,000 kronor. Det enda som utskottet lämnat besked om är, att vilka lönebelopp man än vill tilldela vederbörande, de skola utgå i form av fast lön och att någon tantiem icke får förekomma.

Vidare säger här ordföranden i utskottet, att det är orimligt och onödigt att införskaffa nya yttranden, då utskottet självt begär en utredning av Kungl. Maj:t. Ja, men om detta utlåtande godtages, som utskottet lagt på kammarens bord, har dock i alla fall andra kammaren redan förklarat sig villig att slopa tantiemsystemet. Och det skola vi alltså göra utan att ha fått höra det verk, som det här gäller. Nu säger visserligen herr Bengtsson i Kullen, att dess yttrande ingenting betyder, ty verket i fråga är part i målet. Jag

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.)
tillåter mig emellertid, herr talman, att ha en annan mening. Jag anser, att man skall ta större hänsyn till ett verks ledning, som dock inför riksdagen har att ansvara för verkets ekonomiska skötsel. Vi skulle icke heller få höra kommunikationsverkens lönenämnd, som eljest alltid yttrar sig i liknande frågor.

Som sagt, jag understryker, att jag icke uttalat mig om lönebeloppen, och jag hoppas, att ingen skall komma och säga, att jag slagit vakt om de nu utgående. Jag tycker emellertid också, att det är mycket märkvärdigt, att när ordföranden talar om vilka löner som hittills utgått och då säger att de äro orimligt höga, han dock icke anser sig vara skyldig kammaren den opartiskheten att nämna, att även vattenfallsstyrelsen själv i det förslag, som jag här har i min hand, men som jag tror, att utskottet icke haft tillgängligt, föreslagit en sådan ändring i grunderna för tantiemsystemet, att löneinkomsterna skulle minskas med 8 å 10,000 kronor om året.

Herr ordföranden har även gjort anmärkning mot det sätt, på vilket tantiemen beräknades, i det att man endast tog hänsyn till de företag, som lämnade vinst, men icke till de andra företagen. Jag vill rekommendera utskottets ordförande att även i detta avseende taga del av det utlåtande från vattenfallsstyrelsen, som jag här har, och där vattenfallsstyrelsen även på denna punkt föreslagit ändring.

Jag tror, herr talman, att det finns fullgoda skäl för att, ifall man vill veta vad man beslutar, följa mitt yrkande om återremiss av ärendet till utskottet.

Herr **Bengtsson** i Kullen: Herr talman, blott ett par ord!

Jag finner det rätt så märkligt, att då jag står här och säger sanningen såsom den är enligt min uppfattning — och jag kan bevisa, att det är sanning — då hetes det, att man här kommer med plumpa uttalanden mot vissa personer. Det har visst icke varit meningen, min gode vän herr Lundqvist, utan vad jag här sagt är rena, rama sanningen och ingenting annat, men den är ju många gånger obehaglig att höra.

Herr **Eriksson** i Falun: Herr talman! Jag skulle icke ha lagt mig i denna debatt, om det icke vore så, att det är några reflexioner, som jag gjort under den tid, jag satt i talmansstolen och icke fick yttra mig här i kammaren, som jag måste föra fram.

Jag tycker, att det är ganska egendomligt, att herr Bengtsson i Kullen år efter år kommer med sina anfall på vattenfallsstyrelsen — jag vill icke säga, huru det verkar på mig — men jag kan icke finna, att han är en sådan auktoritet i denna fråga, att han har anledning att här under loppet av fyra eller fem år komma med anfall på vattenfallsstyrelsen. Jag vet mycket väl, att det är många, som kritisera detta verk, det är herr Bengtsson i Kullen icke ensam om. Det är nämligen alla de, som vilja köpa kraft billigt, de mena, att staten skall slumpa bort sin kraft, och de anse, att det icke är så noga, om staten får ordentligt betalt, blott de tjäna på saken.

Nu är det så, att när det gäller att sälja elektrisk kraft har vattenfallsstyrelsen icke sällan svårighet att hävda sin ställning gentemot de enskilda, vilka kritisera vattenfallsstyrelsen. Jag vet icke, varför denna kritik skall komma fram här i riksdagen år efter år, ty bakom herr Bengtssons i Kullen motion återfinna vi dessa toner, fastän han nu vänder sig mot överdirektören.

Huruvida det sedan skall vara fix lön eller tantiem, är en omdömesfråga. Jag var med på fjärde avdelningen i statsutskottet, då det bestämdes, att till dessa direktörer skall utgå tantiem, och det rådde då tveksamhet om saken, men det ansågs, att övervägande skäl talade för den nuvarande ordningen. Jag var själv mycket tveksam om vad som var lämpligt, ty det är tydligt, att om

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.) statens övriga tjänstemän ha fasta löner, så borde det väl vara så även i detta fall, men å andra sidan är nog denna verksamhet ganska artskild från andra affärsdrivande verks chefsverksamhet. Jag har fortfarande ingen bestämd mening i saken. Jag vill endast säga, att det var med öppen blick, som riksdagen gick in för denna ordning. Den inkomst, som man då tänkte sig såsom normerande för överdirektören, stannade vid omkring 29,000 kronor. För de tio åren 1922—1931 har emellertid icke inkomsten uppgått till detta belopp, utan den har i genomsnitt blivit omkring 1,000 kronor mindre.

Jag förstår mig emellertid icke på dem, som nu yrka på att tantiemen skall tagas bort, därför att det skulle driva fram en alltför stark utveckling av statens verksamhet i avseende å kraftförsäljning och föranleda, att staten skulle begära för mycket för kraften. Är det nämligen så, att tantiemen verkar därhän, att staten får större inkomster på kraftförsäljningen, skola väl vi som riksdagsmän, som ju skola se till att staten får inkomster, vara nöjda. Jag förstår icke herr Bengtsson i Kullen. Det är mig fullständigt omöjligt. Han vill ha bort tantiemen, därför att detta avlöningssystem skulle föranleda vattenfallsverkets överdirektör att genomdriva för höga krafttaxor. Verkar tantiemen i den riktningen, böra vi väl behålla detta avlöningssystem. Nu tror jag icke, att tantiemfrågan har något inflytande i detta avseende. Jag tror icke, att det har någon betydelse i detta avseende, om man tar bort tantiemen eller icke.

Jag har icke kunnat låta bli att säga dessa ord, då år efter år anfall mot vattenfallsstyrelsen återkomma, som jag för min del finner vara obefogade. Man kan givetvis vara tveksam i vissa detaljer beträffande vattenfallsstyrelsen, som all annan statlig verksamhet, men att år efter år komma med anfall mot vattenfallsstyrelsen på sätt som skett har icke vattenfallsstyrelsen gjort sig förtjänt utav.

Att återremittera utlåtandet eller bifalla utskottets hemställan tycker jag icke innebär så stor skillnad. Utskottet har i sitt utlåtande en reservation, som pekar på ytterligare saklig prövning av frågan, och därför kan man enligt mitt förmenande biträda utskottets betänkande. Man har därmed icke sagt, att tantiemen ovillkorligen skall tas bort, utan endast, att frågan skall utredas.

Herr Lindberg i Umeå: Herr talman! Jag vill rekommendera herr Lundqvist i Rotebro att, innan han uppträder i debatten, läsa igenom de betänkan- den, varom han yttrar sig. Den fråga, som herr Lundqvist ställde till mig, kan han få svar på, om han läser utskottets betänkande. Där står nämligen, herr Lundqvist, följande: »Här torde till slut böra nämnas, att vattenfallsstyrelsen i utlåtande den 9 oktober 1930 över 1928 års lönekommittés förslag bestämt motsatt sig tantiemsystemets avskaffande men ansett sig böra föreslå vissa förändringar i nu gällande regler för tantiemberäkningen, varom styrelsen i särskild skrivelse den 6 december 1930 framlagt närmare utredning och förslag.»

Om herr Lundqvist hade läst utskottets hemställan, skulle han vidare ha funnit, att vad utskottet föreslår riksdagen att besluta är, att Kungl. Maj:t upptar denna fråga till behandling utan att ställa den i sammanhang med alla de övriga frågor, som 1928 års lönekommitté sysslat med i sitt betänkande. Det är enligt utskottets mening Kungl. Maj:t, som skall verkställa den ytterligare utredning, som herr Lundqvist nu menar, att ett riksdagens utskott bör göra. Det anspråket från herr Lundqvists sida hade varit rimligt, därest utskottet kommit och föreslagit ett positivt beslut i något avseende från riksdagens sida. Det enda positiva i detta utskottsutlåtande är, att utskottet föreslår riksdagen

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.)
att principiellt uttala sin anslutning till tantiemsystemets avskaffande men lämnar öppet, huruvida det är praktiskt möjligt att genomföra detta. Det är detta, som Kungl. Maj:t skall pröva för att sedan komma med förslag till riksdagen.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr **Lundqvist** i Rotebro: Herr talman! Det är självfallet, att jag har läst utlåtandet, innan jag begärde ordet. Det brukar jag alltid göra. Jag fick dock icke svar på min fråga till utskottets ordförande, huruvida utskottet har läst vattenfallsstyrelsens av mig åberopade handlingar. Det är något helt annat än omnämmandet, att vattenfallsstyrelsen avgivit ett yttrande år 1930 och där framfört vissa modifierade förslag. Jag hade välgrundad anledning för den fråga, jag ställde, herr talman.

Sedan vill jag säga gentemot utskottets ordförande, att det förefaller mig, som om det i alla fall icke vore så litet positivt, som utskottet föreslår, då man ändå begär, att riksdagen skall — på dessa svaga grunder för övrigt — uttala sin positiva anslutning till ett lönesystem utan tantiem. Nog tycker jag för min del, att innan man tar ställning till detta, så borde man, då frågan dock är mycket svårbedömlig, vilket framgick även av det uttalande, som herr Eriksson i Falun nyss gjorde, ha fått någon kännedom om vad de olika myndigheterna och nämnderna hade för uppfattning i denna fråga och om skälen för eller emot. Det ha vi icke fått, och därför tycker jag, att det är klokast att vi söka få mera klarhet, innan vi ta ställning.

Jag vidhåller därför mitt yrkande.

Herr **Eriksson** i Stockholm: Herr talman! Jag hade icke från början ämnat lägga mig i denna debatt, men när jag hör den iver, med vilken herr Lundqvist i Rotebro gått in i debatten, vill jag också be att få säga några ord. Jag har nämligen under hela den tid, under vilken denna avlöningsform varit tillämpad vid vattenfallsverket, varit så att säga direkt engagerad i saken. Jag var på sin tid ledamot av den kommitté, som framlade förslag, till det nu vid kommunikationsverken gällande avlöningsreglementet, och jag hade där reserverat mig emot utsträckningen av tantiemsystemet. Jag anser nämligen, att denna avlöningsform är synnerligen olämplig. Det har också visat sig av de resultat, som framgått av tillämpningen, att den icke alls är lämplig.

Jag vill särskilt erinra om att samtidigt som man införde denna avlöningsform vid vattenfallsverket, avskaffade man provisionssystemet vid telegrafverket, vilket skedde närmast av den anledningen, att det visat sig, att vissa tjänstemän i relativt underordnad ställning — med relativt menar jag i förhållande till verkets chef — fingo totalavlöningar på 35,000 à 40,000 kronor. Man avskaffade då provisionssystemet vid telegrafverket men införde det samtidigt vid vattenfallsverket med resultat, som förut här påpekats, att tjänstemän, som äro underställda verkschefen, få högre avlöning än denne. Ett sådant system har givetvis dömt sig självt.

Herr Lundqvist i Rotebro framhöll, att vattenfallsstyrelsen också själv lagt fram förslag om förändrade grunder för tantiemens beräkning. För min del måste jag säga, att jag icke inser, att det borde föreligga något behov att ha detta system i högre grad vid vattenfallsverket än inom statens övriga affärsverksamhet. Det är väl dock så, mina damer och herrar, att vattenfallsverkets högre tjänstemän äro icke av någon annan kvalitet än andra statens tjänstemän och fördenskull behöva någon särskild stimulans för att göra sin

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.) plikt. Lägg alldeles särskilt märke till detta, ni, som tala för tantiemsystemets bibehållande, att det är statens tjänstemäns skyldighet, i vilken uppgift de än må befinna sig, att göra sin plikt, och det skall man göra, utan att man därför kan erhålla någon direkt personlig ekonomisk vinning.

Nu framhölls det av herr Lundqvist i Rotebro, att det hade kunnat vara angeläget att få höra kommunikationsverkens lönenämnd i denna fråga på samma sätt som i andra lönefrågor, som föreligga till behandling. Frågan ligger dock så till, att sedan 1928 års lönekommitté framlagt sitt betänkande år 1930, och kommittén var ju då fullständigt enhällig i sitt förslag att avveckla tantiemsystemet, så remitterades detta betänkande på sin tid till kommunikationsverkens lönenämnd, som i sitt yttrande icke hade någon erinran att göra på den punkten. Sålunda kan man ju säga, att lönenämndens ståndpunkt i frågan är klar och lika klar som 1928 års lönekommittés ståndpunkt.

För min del har jag ju ingen anledning att kläda skott för utskottet. Jag tycker dock, att utskottets hemställan är välgrundad. Jag skulle givetvis icke ha något emot att utskottet fick ta sig en ny funderare på saken, men då jag anser, att en återremiss till utskottet innebär så att säga en bakläxa i princip mot utskottet, som jag icke tycker, att kammaren skall låta komma sig till last, så skall jag, herr talman, sluta mitt anförande med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag hade ursprungligen icke tänkt att ge till känna min mening på annat sätt än genom det instämmande i herr Lundqvists anförande, som jag gjorde, då han slutade sitt första inlägg i debatten, så mycket mera som herr Eriksson i Falun nyss har på ett förträffligt sätt klarlagt både mina och många andras synpunkter på denna fråga. Men då det nu har visat sig, att till och med min ärade kamrat i statsutskottet, herr Eriksson i Stockholm, anser, att även inom ett affärsverk måste avlöningar och alla övriga bestämmelser utarbetas efter linjal och passare, så att de bli så stela och så byråkratiska som möjligt, så är jag ändå tvungen att i någon mån reagera. Jag ber att få fästa uppmärksamheten därå, att bestridandet av de befattningar, som det här gäller, innebär icke riktigt detsamma som att göra sin plikt ifrån ett ämbetsverks kontorsstol, utan det fordras långt större smidighet och anpassningsförmåga och grepp på det hela också i detaljerna än vad man behöver begära på andra poster. Jag har för min del deltagit i en uppgörelse på detta område, där förhandlingarna pågingo i över ett år, innan man kunde nå ett någorlunda hyggligt resultat, vilket sedan visat sig bli till gagn för alla parter. Jag vet alltså något så när, vad det här rör sig om, och jag vågar säga, att det är den mest beniga uppgift, som man kan ha, att söka få rättsida på dessa förhållanden.

Sedan vill jag säga — för vilken gång i ordningen det behöver upprepas här i dag, vet jag icke — att herr Lundqvist i Rotebro i sitt första anförande, vilket jag instämde uti, icke alls tog någon ställning till frågan om huruvida tantiemsystemet skulle upphävas eller icke, utan han har liksom jag velat påpeka, att det är ganska egendomligt, att man anser denna sak, i trots av vad som förekommit i ärendet med vattenfallsstyrelsens yttrande och allt detta, vara så ytterst angelägen, att man för en enda mans skull, som man för övrigt har all anledning önska att få behålla i vattenfallsverkets tjänst, skall gå till aktion på ett så våldsamt sätt, att man skall komma med en särskild skrivelse.

Det skulle ju vara åtskilligt mer att säga i denna sak. Jag skall emellertid inskränka mig till vad jag här har sagt för att på det viset verifiera mitt instämmande i herr Lundqvists i Rotebro yrkande. Jag vill icke heller — det vill jag uttryckligen säga ifrån — att någon statstjänsteman skall svika sin

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.)
plikt, men jag menar, att man skall veta, varför man går in på en ny linje, innan man ger sin principiella anslutning till den.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få vidhålla det yrkande, jag tidigare genom mitt instämmande har gjort.

Herr **Lindberg** i Umeå: Herr talman! Jag nödgas begära ordet med anledning av herr Andersons i Råstock yttrande. Jag ber att bestämt få protestera emot påståendet, att här skulle föreligga någon aktion mot en enskild person. Här är fråga om ett avlöningsystem i ett statsverk, som är enastående i hela statsförvaltningen, och det är den omständigheten, att detta avlönings-system är enastående, som gör, att enligt utskottets uppfattning det finns skäl att anbefalla Kungl. Maj:t att ta upp denna fråga till särskild prövning.

Herr **Näslund** instämde häruti.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Det tycks vara så, att jag måste läsa litet innantill för kammarens ledamöter, för att vi skola komma till klarhet i denna fråga. Det står här på sid. 3 i utskottets betänkande, som jag misstänker, att herr ordföranden åtminstone är synnerligen hemmastadd uti: »Vidare måste tagas i beaktande, att tidpunkten för ett eventuellt genomförande av den föreslagna ändringen är beroende av förordnandetiderna för de befattningshavare, varom här är fråga. Enligt vad utskottet inhämtat är överdirektören vid statens vattenfallsverk för närvarande förordnad t. o. m. den 31 december 1934» — och nu ber jag kammarens ledamöter att följa med mycket noggrant — »och kraftverksdirektörerna vid Trollhätte, Älvkarleby och Motala kraftverk för tiden t. o. m. 1937 års utgång.» Jag kan icke läsa ut något annat av dessa rader än att, eftersom man icke kan göra något åt kraftverksdirektörerna förrän vid 1937 års utgång, så måste hela detta betänkande gälla överdirektören vid vattenfallsverket, den främste mannen på detta område. Kan någon annan läsart läggas på detta, måtte det innebära ett ganska konstigt sätt att läsa innantill. Jag kan icke göra annat än läsa vad som står, och det står faktiskt vad jag här har citerat.

Herr **Andersson** i Stockholm: Herr talman! Jag skall icke lång tid lägga mig i denna debatt. Vad som här förekommit är icke någon högerståndpunkt eller socialdemokratisk ståndpunkt, som kommit i motsättning till varandra, utan det är något annat. Vad man skall läsa ut därav är kanske svårt att på rak arm avgöra, men nog förefaller det, som om de olika intressen, som här kommit till uttryck, icke ha något med politiska ståndpunkter i och för sig att skaffa.

Man har sagt, att herr Bengtsson i Kullen har klandrat vattenfallsstyrelsen år efter år, och visst har han gjort det. Jag har inga större sympatier för den ståndpunkt, som herr Bengtsson i Kullen politiskt sett intar, men jag måste säga, att när han har klandrat vattenfallsstyrelsen, så tycker jag det är bland det förnuftigaste han presterat här i kammaren.

När det gäller denna speciella fråga, skall jag bara för min del be att få säga, att när jag, och jag förmodar också mina partikamrater, komma att rösta för utskottets förslag, så göra vi det i den bestämda förhoppningen, att man så snart som möjligt från Kungl. Maj:ts sida försöker åstadkomma en förändring icke blott i lönesystemet utan också i de lönesiffror, som gälla för de befattningshavare, som det här är fråga om. Kraftverksdirektör eller icke, men de löner, som här finnas uppgivna för dessa befattningshavare, äro ändå så pass stora, att det finns prutmån på dem. I tider sådana som dessa håller jag

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.)
 före, att riksdagen bör ta initiativ, då det är möjligt, och se till att det sker en förändring av dessa löner i förnuftig riktning.

Med hänsyn härtill kommer jag som sagt att rösta för utskottets förslag.

Herr **Lindberg** i Umeå: Herr talman! Anledningen till att utskottet ansett det vara angeläget, att denna fråga avgjordes, innan något nytt förordnande på överdirektörsbefattningen utfärdas, är, vad lönekommittén anför och som i utskottets betänkande refereras, sålunda:

»Med hänsyn till att förändring av avlöningsförhållandena för de tantiem-berättigade tjänstemännen ansetts icke böra äga rum under tiden för dem meddelat förordnandes giltighet och för att göra övergången till den nya avlöningsformen mjukare föreslår kommittén för det fall, att ändringen för vederbörande skulle medföra inkomstminskning, dels att densamma icke skall träda i kraft förrän med utgången av gällande förordnandes giltighetstid, dels ock att vederbörande, under förutsättning av förnyat förordnande för honom, såsom personligt lönetillägg tillerkännes ett belopp, som för första året motsvarar den för närmast föregående år utgående tantiemen, minskad med skillnaden mellan den nya lönen och nuvarande arvode, samt att detta personliga lönetillägg sedermera successivt minskas under förordnandetiden för att vid dess slut helt upphöra att utgå.»

Till denna kommitténs uppfattning har utskottet anslutit sig och har ansett, att det vore alldeles självklart, att ett avgörande bör träffas i frågan, innan nytt förordnande utfärdas för överdirektören. Annars blir ju resultatet, att man icke åstadkommer inom rimlig tid den löneminskning, den kraftiga löneminskning, som utskottet för sin del ansett vara motiverad vid vattenfallsverket.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag tackar herr Lindberg för att han bekräftade vad jag nyss sade, att det gäller en enda man.

Herr **Mosesson**: Herr talman! Att jag vågar taga till orda i denna fråga, beror på att ett ungdomsminne dyker upp. Det var i gamla riksdagshuset: jag satt på hyllan och hörde den gamle demokraten S. A. Hedin gång på gång föra fram i kammaren förslag om, att de till vissa personer — personer, som vore verkchefer eller stode i ungefär samma ställning som cheferna för vissa statens affärsverk — utgående lönerna måtte beräknas på ett helt annat sätt än det, varpå lönerna utmättes till sådana ämbetsmän, generaldirektörer och andra, som icke hade att på samma sätt företräda rent ekonomiska intressen. Att en det demokratiska statsskickets och det parlamentariska livets företrädare, som själv hade så små anspråk på livet som den gamle S. A. Hedin hade, företrädde en sådan uppfattning vittnar, menar jag, om att man icke skall söka göra gällande, att en anhängare av en verkligt demokratisk åskådning skall gå in för någon sorts nivellering på löneområdet.

Jag kan i likhet med herr Anderson i Råstock och flera andra icke frigöra mig från den känslan, att utskottets motivering är sådan, att den siktar emot en viss person. Jag tänker, att också jag, med den lilla kännedom, jag på avstånd förskaffat mig om denne person, vågar säga, att han väl är en av de mest vidsynta och kraftiga personer, som vi hava i vår allmänna förvaltning.

Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta att med uteslutande av utskottets motivering antaga klämman.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav till en början propositioner beträffande yrkandet om ärendets återförvisande till utskottet för ny behandling, nämligen dels på bifall till berörda yrkande, dels ock på av-

Ang. avskaffande av tantiemsystemet inom statens vattenfallsverk. (Forts.)
slag därå; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den senare propositionen. Votering begärdes emellertid av herr Lundqvist i Rotebro, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren avslår det under överläggningen om kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 framställda yrkandet om ärendets återförvisande till utskottet för ny behandling, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit berörda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av uppsäkningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren avslagit yrkandet om ärendets återförvisande till utskottet för ny behandling.

I anledning härav framställde herr talmannen nu propositioner dels på bifall till utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering, dels ock på bifall till utskottets hemställan med uteslutande av motiveringen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 12.

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad disposition av medel, anvisade till anskaffning av stabiliseringsanordningar för flygplan; samt

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan kronan och Landskrona stad om försäljning av vissa markområden till staden m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 13.

Vidare förekom till behandling statsutskottets utlåtande, nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för ordnande av viss förläggning för samvetsömma värnpliktiga.

Ang. förläggning för samvetsömma värnpliktiga.

Därvid anförde:

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Jag skall i detta ärende endast be att få påminna om den debatt, som förra året ägde rum här i kammaren med anledning av en interpellation rörande vissa samvetsömmas förläggning. Jag vill erinra om, att det är angeläget, att denna förläggning sker på ett sådant sätt, att därigenom icke konkurrens uppstår om arbetstillfällena inom de områden, där förläggning sker. Jag har därmed icke velat uttala någon som helst invändning mot här föreliggande förslag, utan jag har endast velat begagna tillfället att stryka under, att verkliga svårigheter uppstått på vissa

Ang. förläggning för samvetsömma värnpliktiga. (Forts.)
håll, icke minst nere i Skaraborgs län, vid Halle- och Hunneberg, därigenom, att de s. k. samvetsömma värnpliktiga där utföra ett arbete, som särdeles väl behövt komma befolkningen i den kringliggande bygden till del. Jag ber att få stryka under vikten av att, om möjligt, icke några förläggningar ske så, att det uppstår konkurrens om de få arbetstillfällen, som finnas på orten.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Med herr Magnusson i Skövde förenade sig herr *Olsson* i Gävle.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Härefter föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden
nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upprivning av bispåret Lövlid—Holmselehamn vid statens järnvägar m. m.; och
nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre lokomotivföraren E. L. Lundqvist m. fl. från skyldighet att till statens järnvägar gälda vissa skadestånds- och ersättningsbelopp jämte en i ämnet väckt motion; samt

bankoutskottets utlåtande och memorial

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt efterlevande till vissa vid en flygolycka omkomna befattningshavare; och
nr 17, angående gratifikation åt vaktmästaren Sven Werner Hellborg.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden och memorial hemställt.

§ 15.

Ang. förbud mot saluhållande m. m. av gädda under visst minimimått.

Till avgörande förelåg nu jordbruksutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av väckt motion angående förbud mot saluhållande m. m. av gädda av mindre längd än 40 centimeter.

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 267, av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utfärda dels förbud att inom landet till salu hålla, sälja, utbjuda eller köpa ävensom från ort till annan transportera gädda av mindre längd än 40 centimeter, räknat från nospetsen till stjärtfenans spets (såvida transporten ej skedde för odlingsändamål), dels förbud att till riket införa gädda, som ej hölle ovannämnda minimilängd.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Häremot hade reservation avgivits av herrar *Tjällgren* och *Nilsson* i Landeryd.

Efter föredragning av utskottets hemställan lämnades på begäran ordet till

Herr *Andersson* i Dunker, som anförde: Herr talman! I denna motion om minimimått å gädda ha vi motionärer icke utförligare motiverat vårt förslag utan i huvudsak nöjt oss med att hänvisa till en skrivelse i ärendet, som lantbruksstyrelsen på sin tid avgivit till Kungl. Maj:t.

Ang. förbud mot saluhållande m. m. av gädda under visst minimimått.

(Forts.)

Jag skall tillåta mig att i korthet redogöra för denna skrivelses innehåll. Jag tror icke, att jag på ett bättre sätt kan motivera det yrkande om bifall till motionen, som jag avser att framställa.

Till en början erinrar lantbruksstyrelsen om, att med stöd av bestämmelserna i fiskeristadgan den 17 oktober 1900 hava utfärdats vissa lokala fiskeristadgar för vissa län, och att i dessa lokala fiskeristadgar förekomma förbud mot fångst eller i vissa fall försäljning och transport av gädda, som ej håller minst 40 cm. i längd. Sådana bestämmelser hava utfärdats rörande Södermanlands och Östergötlands läns kustområden, Jönköpings län och vissa Skånesjöar. För Gotlands län hava utfärdats bestämmelser om förbud mot fångst av gädda, som håller mindre än 35 cm. I Södermanlands län gäller dessutom förbud mot transport och saluhållande av gädda, som fångats i någon av länets insjöar och som håller mindre än 40 cm. i längd.

Med i dessa läns fiskeristadgar intagna bestämmelser om minimimått å gädda har man avsett att hindra fångst av gädda så liten, att den ännu icke uppnått fortplantningsduglig storlek. Lantbruksstyrelsen framhåller emellertid, att dylika lokala bestämmelser — vilka endast gälla för vissa län eller orter — äro mycket svåra att tillämpa, då man icke kan kontrollera, huruvida fisk, som säljes inom ett län, transporterats dit från annat håll, där minimibestämmelser icke gälla. Lantbruksstyrelsen ifrågasätter därför, huruvida det icke skulle vara lämpligt att genomföra för hela landet enhetliga bestämmelser.

Lantbruksstyrelsen anför härvidlag särskilt följande: »Beträffande en fisk som gäddan, vilken växer hastigt och som ej är utsatt för starkare decimering genom förföljelse från andra fiskars sida, är det givet, att ett sparande av densamma, till dess den fortplantat sig och uppnått större längd och vikt, endast kan vara förmånligt. Beståndets fortlevnad blir därigenom mera trygkad och bättre ekonomiskt utbyte kan förväntas.»

Genom utförda undersökningar har man konstaterat, att gäddan först vid en längd av 35—40 cm. uppnått den fortplantningsdugliga åldern. Vidare framhåller lantbruksstyrelsen, att denna fråga även är en ekonomisk fråga i så måtto nämligen, att dessa mycket små gäddor betalas mycket sämre än gäddor av ordinär storlek. Man har sålunda vid en undersökning konstaterat, att dessa smågäddor betalas med endast 0.40—0.75 kronor per kilogram, medan gäddor, som uppnått en storlek av 1 å 2 kilogram betalas med 0.75—1.50 per kilogram. Man har också genom vidtagna undersökningar konstaterat, att en ganska stor del av den gädda som fångas och saluhålles är under 40 cm. i längd. Man har gjort en undersökning bland annat vid en fiskeplats i Vänern och därvid funnit, att utav där fångade cirka 100 gäddor 14 stycken voro mindre än 40 cm. Vid en fiskeplats i Hjälmarens, där man också undersökt förhållandena, fann man, att av 485 fångade gäddor 70 stycken voro mindre än 40 cm. Man har också gjort undersökningar hos fiskhandlare här i Stockholm, och man har därvid vid ett tillfälle funnit, att av 60 kilogram gädda, motsvarande 144 stycken gäddor, icke mindre än 102 gäddor voro under 40 cm. i längd. I ett annat fall fann man uti en låda på 60 gäddor, att icke mindre än 58 stycken voro under 40 cm., och uti ytterligare ett fall fann man i ett parti blandad gädda på 33 kilogram cirka 10 kilogram under 40 centimeters längd.

Lantbruksstyrelsen säger i fortsättningen av sin skrivelse: »En mycket stor del av i marknaden förekommande gäddor har sålunda icke ens uppnått fortplantningsduglig ålder och storlek och därför icke hunnit bidra till stammens fortbestånd», och styrelsen konstaterar vidare, att genom det lägre

Ang. förbud mot saluhållande m. m. av gädda under visst minimimått.
(Forts.)

pris, som erhålles för dessa smågäddor, det ekonomiska utbytet av fisket blir synnerligen dåligt. Lantbruksstyrelsen konstaterar också, att gäddbeståndet på många ställen har gått starkt tillbaka, och att det därför behöver göras något för att skydda och bevara gäddbeståndet. Jag kan i detta sammanhang av egen erfarenhet säga, att i ett stort antal småsjöar i Södermanland, som jag känner till, gäddbeståndet under de senaste årtiondena minskats högst avsevärt. Under det att man för några årtionden sedan kunde fånga mycket stora kvantiteter gädda i dessa småsjöar, är det nu knappast lönt att sätta ut några fiskredskap, då man icke får någon fisk.

Lantbruksstyrelsen fortsätter i sin skrivelse: »För att dylika förbudsbestämmelser skola få åsyftad verkan måste de bliva gällande för hela riket.» »Givas bestämmelserna ej en sådan generell giltighet, bleve det nämligen», säger styrelsen, »synnerligen svårt att övervaka deras efterlevnad och sålunda bestämmelsernas effektivitet i hög grad äventyrad.»

Lantbruksstyrelsen redogör sedan i sin skrivelse för uttalanden ifrån ett antal fiskeritjänstemän och sammanslutningar bland fiskarena, därvid flertalet uttalat sig för ett fångstförbud beträffande gädda under 40 cm. storlek. Anledningen till att styrelsen stannat just för dessa 40 cm. är, som jag redan påpekat, dels att först *då* gäddan kan anses ha uppnått fortplantningsduglig storlek och dels, att de större gäddorna betalas något bättre. Såsom ett ytterligare skäl framhåller lantbruksstyrelsen, att detta mått är lämpligt även ur den synpunkten, att i många läns fiskeristadgar finnes föreskrivet, att maskstorleken mellan knutarna i ryssjorna skall vara 35 mm, vilket är den storlek, som bäst lämpar sig, när man vill fånga gädda, som håller 40 cm. eller mera.

I slutet av sin skrivelse säger lantbruksstyrelsen, att det icke är tillräckligt med bestämmelser angående fångst och försäljning av gädda inom landet, utan framhåller såsom synnerligen nödvändigt, att dessa bestämmelser också kompletteras med förbud att till riket införa gädda, som är mindre än 40 cm. i längd, då det ju annars skulle uppstå ganska stora svårigheter att utöva den nödiga kontrollen, om importen av smågäddor vore fri. Lantbruksstyrelsen slutar sin skrivelse med att hemställa till Kungl. Maj:t om utfärdande av »förbud att till salu hålla, sälja, utbjuda, köpa eller från ort till annan transportera gädda av mindre längd än 40 centimeter, räknat från nospetsen till stjärtfenans spets, ävensom förbud att till riket införa gädda som ej håller ovannämnda minimilängd».

I motionen säga vi bland annat: »Lantbruksstyrelsens mening i denna fråga delas av så gott som alla fiskeorganisationer och flertalet fiskeritjänstemän i vårt land.»

Det har framhållits rörande denna sak, att det möjligen skulle stöta på vissa svårigheter att utfärda förbud mot import av gädda, som icke håller viss minimistorlek. Jag har fått den upplysningen, att i vårt grannland Finland har man under förliden höst infört minimibestämmelser — låt vara att minimimåttet där är 35 cm. och icke 40 cm., som här föreslagits. Det har också, om jag icke blivit fel underrättad, från finskt håll framhållits såsom önskvärt, att även vi här i landet införde minimibestämmelser, då man ju annars kunde riskera, att man i Finland fortfarande fångade och till Sverige exporterade smågädda och sålunda icke vunnit det resultat, som man åsyftat med de där genomförda minimimåttbestämmelserna.

Nu har emellertid jordbruksutskottet avstyrkt motionen. Jag måste säga, att utskottets motivering för sitt avstyrkande finner jag en smula märkvärdig. Utskottet erkänner, att det är ett önskemål, att bestämmelserna i ämnet gjordes mera likartade. Detta erkänner utskottet utan vidare, men ändå stäl-

Ang. förbud mot saluhållande m. m. av gädda under visst minimimått.

(Forts.)

ler sig utskottet tveksamt, huruvida det rätta tillvägagångssättet härvidlag skulle vara att genomföra för hela landet enhetliga bestämmelser om minimimått för gädda. Jag vet icke riktigt vad utskottet menar med detta sitt uttalande, ty vill man genomföra mera likartade bestämmelser, så lär väl detta knappast kunna gå till på annat sätt än genom att bestämmelserna bleve enhetliga för hela landet. Men sedan inträffar det märkliga, att utskottet — trots att det erkänner behovet av likartade bestämmelser — avstyrker motionen och gör detta under det uttalandet, att Kungl. Maj:t ändock borde ta frågan under övervägande. Det är rätt märkvärdigt, att man kan göra ett sådant uttalande, när utskottet litet tidigare i sitt utlåtande konstaterat, att lantbruksstyrelsens framställning till Kungl. Maj:t i detta ärende genom beslut av Kungl. Maj:t den 13 januari i år förklarades icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Hur kan man då vänta sig, att Kungl. Maj:t ändå skulle ta upp frågan, när Kungl. Maj:t så nyss tagit ställning till saken, om icke riksdagen uttalade sin mening i frågan och tillstyrkte ett förslag sådant som vi i motionen framfört. Det var just sedan vi fått kännedom om detta Kungl. Maj:ts ställningstagande till frågan, och sedan vi för övrigt också fått kännedom om, att några fiskare representerande ett antal fiskeorganisationer uppvaktat Kungl. Maj:t men icke funnit någon förståelse för sin mening, som vi ansågo oss böra tillmötesgå deras önskemål genom att väcka denna motion.

Jag kan icke förstå, att det finns något bärande skäl, som talar emot ett bifall till detta förslag, och jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till motionen.

Vidare yttrade:

Herr **Andersson** i Löbbo: Herr talman! Den föregående ärade talaren, som är motionär i saken, har förvånat sig över att utskottet kunnat göra en så välvillig motivering, som fallet är, men likväl komma till en avstyrkande kläm beträffande den föreliggande motionen. Jag ber då att få erinra herr Andersson i Dunker om, att väl har utskottet sagt, att bestämmelser rörande minimimått å saluförd gädda kunna vara önskvärda, men därmed har utskottet icke velat gå in för de fixerade, likartade bestämmelser gällande hela landet, som motionärerna ifrågasatt. Motionärerna föreslå ett bestämt minimimått, gällande över hela landet, och att gädda under det minimimåttet icke skall få saluhållas, säljas, utbjudas eller köpas; som komplement härtill föreslås, att dessutom skulle stadgas förbud att till riket införa gädda, som icke håller det i motionen föreslagna minimimåttet av 40 cm.

Jag tror, att det resultat, som utskottet kommit till i förevarande fall, är väl försvarbart. Tvivelsutan äro förhållandena olika i olika delar av landet. Det kan mycket väl tänkas, att ett minimimått, som är befogat och berättigat för en viss landsdel, icke är lämpligt för en annan. Nu ligger det i vederbörande länsmyndigheters, närmast Konungens befallningshavandes, hand att vidtaga åtgärder för införande av bestämmelser om minimimått för visst län. Jag kan icke förstå annat än att *den* vägen är ungefär lika framkomlig och kan leda till ungefär samma resultat som vad motionärerna åsyftat med en generell, hela landet omfattande bestämmelse.

Dessutom erinrar jag därom, att en generell bestämmelse, omfattande hela landet, näppeligen kan leda till åsyftat resultat, med mindre än även det sista yrkandet i motionen bifalles, nämligen förslaget om importförbud för gäddor, understigande visst mått. Det är allom bekant, att vi ha handelsför-

Ang. förbud mot saluhållande m. m. av gädda under visst minimimått.
(Forts.)

bindelser med grannländerna och att dessa handelsförbindelser i åtskilliga fall äro av rätt ömtålig karaktär. Jag tror därför, att det är risk förenad med en sådan åtgärd som att, på sätt i motionen föreslås, införa importförbud för en vara, som från utlandet införes till vårt land. Jag tror, att det är både lämpligare och bekvämare, att vederbörande länsmyndigheter få inom sina områden bestämma, huruvida försäljningen av gäddor må äga rum eller icke.

Det är måhända icke den ärade motionären obekant, att den framställning, som lantbruksstyrelsen avgivit och som han utförligt redogjorde för, icke är fullt enhällig. Det finnes inom lantbruksstyrelsen en avvikande mening, som hävdar en starkt betänksam uppfattning i föreliggande fråga.

Då det är mig bekant, att första kammaren redan fattat beslut i ärendet och bifallit utskottets förslag, synes det mig icke nödigt att gå in på någon utförligare och längre motivering för detsamma, utan jag hemställer, herr talman, om bifall därtill.

Herr Nilsson i Landeryd: Herr talman! Endast några få ord.

Anledningen till att jag antecknat en blank reservation vid detta utlåtande, är den, att vi i Jönköpings län sedan åtskilliga år haft genomförd en bestämmelse om minimimått på gäddor. Det har icke, såvitt jag har mig bekant, på något håll yppats, att olägenheter förekommit på grund av denna bestämmelse, utan den har varit till allmän tillfredsställelse. Då jag tror, att det är av synnerligen stor betydelse från fiskerisynpunkt, att denna vår värdefullaste sötvattensfisk skyddas, till dess den hunnit fortplantningsbar ålder, anser jag det lämpligt, att enhetliga bestämmelser införas på området. Jag anser det också lämpligt, att bestämmelser införas om att icke import eller försäljning av mindre gäddor får förekomma.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag å berörda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Andersson i Dunker, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 16.

Härpå föredrogos vart för sig jordbruksutskottets utlåtanden nr 23, i anledning av väckt motion om utredning angående revision i vissa delar av lagen om enskilda vägar; och

nr 24, i anledning av väckta motioner angående beredande av rätt för vägdistrikt att i den allmänna vägunderhållskostnaden inräkna bidrag till underhåll av vissa enskilda vägar m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 17.

Till behandling företogs vidare jordbruksutskottets utlåtande, nr 25, i anledning av väckta motioner angående utfärdande av föreskrifter om ursprungs-beteckning för importerad fisk.

Ang. ursprungs-beteckning för importerad fisk.

Därvid yttrade:

Herr Andersson i Dunker: Herr talman! Då det i denna fråga föreligger ett enhälligt utskottsutlåtande, skall jag icke spilla många ord på densamma. Jag vill bara säga, att vi hava väckt denna motion därför, att vi ansett det vara av vikt och betydelse, att jordbruksutredningens förslag komme under riksdagens prövning.

Våra fiskare, var de än äro bosatta, vid kusten eller vid våra insjöar, hava icke från statsmakternas sida rönt någon uppmuntran, när det gällt att få bättre priser för produkterna av deras arbete. Studerar man tulltaxan, skall man finna, att för praktiskt taget allt vad fisk heter står det »fri» hela vägen igenom. Det finnes ingen som helst skyddsåtgärd mot import av fisk.

Nu har tydligen jordbruksutredningen tänkt sig, att man med vissa andra åtgärder här skulle kunna åstadkomma åtminstone den möjligheten, att köparna skulle kunna skilja på importerad fisk och svensk-fångad fisk. Man har också tänkt sig, efter vad jag kan förstå, att dessa importmärkningar skulle i någon mån verka försvårande eller hämmande på importen och därmed bereda fiskarena något ökade möjligheter att få försälja sina varor. Men man har tydligen icke inom jordbruksutskottet — och jag förmodar ej heller inom riksdagen — velat vara med på detta.

Emellertid har det, sedan utskottet avgav sitt utlåtande, inträffat ett par förhållanden, som kanske kunde hava gjort, att utskottet intagit en annan ståndpunkt. Dels har, som vi alla känna till, sedan det tyska handelsavtalet trätt ur kraft, man på tyskt håll satt upp mycket höga tullar för vissa av de fisksorter, som de svenska fiskarena tidigare sålt dit, och därmed i mycket hög grad försvårat möjligheterna för de svenska fiskarena att få avsättning för sina varor, och dels har det inträffat ett annat förhållande, som jag också vill påpeka. I sitt utlåtande har utskottet påpekat, att man bland fiskareorganisationerna icke varit enig om, att åtgärder i detta syfte skulle vidtagas. Särskilt har man framhållit, hur fiskarena på västkusten tidigare icke velat vara med om sådana åtgärder, som här ifrågasatts. Men, om jag icke är fel underrättad, så har en stor fiskareorganisation på västkusten numera intagit en annan ståndpunkt. Säkerligen skulle hela frågan hava legat på ett mycket bättre plan, om fiskareorganisationerna över hela landet kunnat tidigare ena sig om de åtgärder, som skulle vidtagas. Då så icke har varit fallet, har man ju tagit det som skäl för att icke vidtaga några åtgärder. Jag skall icke i denna fråga framställa något yrkande utan nöja mig med att på detta sätt angiva, varför vi hava velat väcka denna motion.

Jag vill dock tillägga, att nog vore det väl en uppgift för regeringen, att snarast möjligt vidtaga åtgärder, även när det gäller att bereda något stöd och hjälp åt våra fiskare. Man har nog på många håll en felaktig uppfattning om det antal det härvidlag gäller. Men det är ett faktum att vi hava

Ang. ursprungsbeteckning för importerad fisk. (Forts.)
här i landet ett mycket stort antal fiskare, dels yrkesfiskare och dels bishäringfiskare, varför de åtgärder, som härvidlag komme att vidtagas, skulle komma en mycket stor grupp av vår befolkning till godo.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr Andersson i Löbbo: Herr talman! Då den ärade motionären uraktlät att göra något yrkande, kunde det synas vara onödigt att här tala för utskottets förslag. Men då jag för min del, herr talman, inom utskottet har hyst den uppfattningen, att den motivering, som utskottet förebragt, är alltför välvillig, och då dessutom frågan är av så oerhört intressant karaktär, kan jag icke underlåta att med några få ord beröra en del detaljer i det föreliggande förslaget.

Motionärernas framställning grundar sig på ett av jordbruksutredningen framlagt förslag. Över jordbruksutredningens förslag ha en hel mängd ämbetsverk hörts. Jag erinrar om några av de inkomna uttalandena. Så förklarar generalstullstyrelsen för sin del, att den bestämt avstyrker införandet av föreskrifter rörande ursprungsbeteckning å fiskvaror av utländskt ursprung, och till samma resultat kommer även lantbruksstyrelsen. Kommerskollegium avstyrker för sin del bestämt varje åtgärd i förevarande fall. Jag erinrar dessutom därom, att sammanslutningar av fiskare och fiskeriintressenter även kommit till likartade resultat. Sålunda hava styrelsen för Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförening samt styrelsen för Malmöhus läns havsfiskeförening ansett sig icke kunna förorda de av jordbruksutredningen föreslagna åtgärderna, åtminstone icke i full utsträckning.

Frågan är oerhört komplicerad. Jag skall här endast beröra ett enda av de fall, som kunna inträffa. Det finns en massa svenska fiskare, som fiska i internationella farvatten. Den fisk, som de fånga, säljes till en del i utländska hamnar, och en del föres in till Sverige. Nåväl, då dessa svenska fiskare hava varit ute i internationella farvatten och fiskat och sedan komma åter till hemlandet med en fångst, består denna fångst då av svensk eller av utländsk fisk? Det råder icke något tvivel om, att hava de fångat den i internationella farvatten, så är det utländsk fisk. Då skulle väl även den fisken, förmodar jag, drabbas av den bestämmelse, som från jordbruksutredningens sida föreslagits, nämligen att den skulle stämplas med håll i stjärten eller på annat sätt karakteriseras vara av utländskt ursprung.

Jag skall icke uppehålla mig länge vid frågan. Jag vill endast erinra om vad herr Andersson i Dunker nyss sagt, nämligen att ändrade förhållanden skulle ha inträtt på grund av de höjda tullsatsen, som tyska riket funnit det vara förenligt med *sin* ekonomiska politik att åsätta en mängd utländska varor. Jag föreställer mig, att motionären ändå icke kan tro, att vi skulle kunna göra någon som helst verksam motåtgärd genom att stämpla utländsk fisk. Jag kan icke tänka mig, att en dylik åtgärd skulle i ringaste mån påverka de förhållanden, som inträtt på grund av Tysklands tullförhöjning å vissa varor. Den ändrade förutsättning för ett bifall till motionen, som motionären ifrågasätter, förefinnes sålunda enligt min mening icke.

Det kan också vara belysande för frågan, herr talman, att erinra därom, att jordbruksutredningens ärade ordförande, som självfallet har en moralisk förpliktelse att taga ansvaret för det förslag, som kommit från jordbruksutredningen, har setat i utskottet och där gått upp och talat för jordbruksutredningens förslag. Men då jordbruksutredningens ordförande tydligen är en klok karl, har han funnit sig icke kunna hålla på sin åsikt så långt, att han funnit anledning att i en reservation till utskottets utlåtande ge uttryck åt sin uppfattning i förevarande fall. Det synes mig, herr tal-

Ang. ursprungsbeteckning för importerad fisk. (Forts.)

man, att detta är belysande för frågans innebörd. Och jag vågar utan tvekan säga, att förslaget om stämpling och märkning av utländsk fisk hör till de mest orimliga och mest ogenomförbara förslag, som någonsin framkommit i detta land.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr **Pehrsson** i Bramstorp: Herr talman! Jag hade icke tänkt att lägga mig i debatten om denna fråga, men då den siste ärade talaren angav, vad som varit avgörande för utskottet, har jag icke kunnat låta det han sade stå oemotsagt.

Herr **Andersson** i Löbbo har i denna fråga sin kända ståndpunkt, den är precis densamma, vilka åtgärder andra länder än vidtaga, ty herr **Andersson** menar, att de svenska fiskarna skola vara fullständigt rättslösa gent emot vilka åtgärder som helst från andra länder. Herr **Andersson** i Löbbo sökte göra gällande, att då svenska fiskare fiska på internationellt farvatten och komma in till svenska kusten med sin fångst, skulle fisken betraktas som importerad. Det är väl en framställning, som icke stämmer överens med gällande praxis ens. Det har väl aldrig varit på det sättet.

Vad har hänt under tiden? Jo, det har hänt sådana saker, att man överhuvud taget kan säga, att de svenska fiskarnas arbete ej betalar sig, då de fångster som de få, icke kunna avyttras snart sagt någonstans på grund av de åtgärder, som vidtagits i andra länder. De få gå in till Danmark och sälja sin fisk, men man talar icke om vilka avgifter de få erlægga i danska hamnar.

Vad som emellertid varit avgörande för utskottet har delvis varit det som motionären nämnde, att fiskeorganisationerna icke hava varit eniga om vad som skulle göras, och då har man ansett, att man icke bör gå fram och påbjuda denna åtgärd. Dessutom ligger ärendet hos Kungl. Maj:t, och jag förmodar, att Kungl. Maj:t kommer att hava sin uppmärksamhet riktad på huru förhållandena utveckla sig i världen och tillse, att de åtgärder vidtagas, som kunna bli nödvändiga. I utskottets yttrande, att man nu icke anser sig böra förorda någon åtgärd, ligger emellertid att utskottet därmed menat, att om förhållandena ändra sig, så bör man vidtaga de åtgärder, som det är nödvändigt att vidtaga, i den utsträckning, som de överhuvud taget kunna vidtagas.

Jag har härmed bara velat förklara den uppfattning, varpå utskottet har grundat sin ståndpunkt.

Herr **Andersson** i Löbbo: Herr talman! Jag ber att få erinra herr **Pehrsson** i Bramstorp därom, att fastän han anför en annan motivering än vad jag tillåtit mig, och det är alldeles riktigt, att herr **Pehrsson** och utskottsmajoriteten göra så, har likväl herr **Pehrsson** kommit till samma yrkande, som jag, nämligen att motionen bör avslås, och jag tror förvisso, att herr **Pehrsson** i Bramstorp vid moget övervägande icke är beredd att rekommendera det förslag, som jordbruksutredningen och motionärerna föreslagit. Det bör dessutom uppmärksammas att herr **Pehrsson** själv är ledamot av jordbruksutredningen. men likväl yrkar avslag å motionen. Jag är, herr **Pehrsson**, icke blind för att det kan bli nödvändigt för Sveriges del att vidtaga åtgärder till skydd för svenskt fiske. I det avseendet har jag den uppfattningen, att frågan härom snart nog kan bli aktuell, men även om så blir fallet, är jag fullständigt på det klara med, att de åtgärder i berörda hänseende, som föreslagits från jordbruksutredningens sida och som motionärerna ifrågasatt, aldrig kunna komma under allvarligt övervägande.

Ang. ursprungsbeteckning för importerad fisk. (Forts.)

Herr **Pehrsson** i Bramstorp: Herr talman! Jag vill endast konstatera att även herr Andersson i Löbbo börjat inse att vissa åtgärder till fiskerinäringens skydd kunna bli erforderliga.

Detta är en väsentligt ändrad ståndpunkt till det bättre.

Inom utskottet yrkade herr Andersson till och med att ordet »nu» skulle utgå och detta därför att inget finger alls skulle räckas åt motionärerna att eventuellt förnya sin hemställan.

Herr Andersson, i likhet med flera andra, kryper bakom jordbruksutredningens förslag såsom omöjligt att realisera.

Varför inte, om man vill något, komma på den tanken att detta förslag kan överarbetas. Måtte inte herr Anderssons och liktänkandes förändrade sinnesstämning ha kommit så sent att uppkomna svårigheter bli obotliga.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 18.

Slutligen föredrogos vart för sig jordbruksutskottets utlåtanden

nr 26, i anledning av väckta motioner om utfärdande av föreskrifter rörande ursprungsbeteckning för importerade lantmänna- och trädgårdsprodukter;

nr 27, i anledning av väckt motion angående vissa synpunkter att beaktas vid utredningen om ny jaktlagstiftning m. m.; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedskrivning av ett S. Holmgren, Vilhelmina, beviljat lån för anordnande av kalktillverkning.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 19.

Avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 153, angående distriktsveterinärväsendet, nämligen av:

herr *Hansson* i Rubbestad m. fl., nr 440;

herr *Hansson* i Trollhättan, nr 441;

herr *Lundén*, nr 442;

herr *Osberg* m. fl., nr 443;

herr *Gustafson* i Vimmerby, nr 444; och

herr *Ericsson* i Sörsjön m. fl., nr 445.

Vidare avlämnades nedannämnda motioner, nämligen av:

fru *Nordgren* och fru *Gustafson*, nr 446, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 161, angående vissa praktiska utbildningslinjer på realskolans åldersstadium m. m.;

herr *Svensson* i Landskrona, nr 447, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 154, angående åtgärder för beredande av ökade möjligheter att in- draga lärartjänster vid folkskoleväsendet; samt

herrar *Lindberg* i Stockholm och *Ström*, nr 448, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 164, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 juli 1926 (nr 398) om arbetstiden å svenska fartyg (sjöarbets- tidslagen).

Samtliga ovannämnda motioner bordlades.

§ 20.

Herr Wallén, som nu på begäran erhöi ordet, anförde: Herr talman! *Interpellation.*
 Under år 1932 anmäldes till lantbruksstyrelsen enligt kungörelsen angående färgning av importerad havreimport av sammanlagt 30,723,000 kilogram havre, avsedd för gryn- eller mjölfabrikation och under innevarande års två första månader (1 januari—3 mars) 5,505,000 kilogram. Då hela införseln av omalen havre år 1932 uppgick till 31,523,668 kilogram, har så gott som hela importen skett för gryn- eller mjölfabrikation.

Vad som härvid är ägnat att förvåna är, att importen för dessa ändamål icke synes ha minskats under innevarande år, ehuru rikets havregrynskvvarnar som bekant förbundit sig att under tiden 1 december 1932—31 maj 1933 vid sin förmalning använda svensk havre till minst 50 procent under första hälften av perioden och till minst 60 procent under den senare delen av perioden.

Det förefaller märkligt, att denna överenskommelse icke påverkat importsiffrorna. Är månne anledningen härtill, att överenskommelsen tillämpats på ett sätt, som icke varit avsikten?

Den svenska havreskörden beräknas förra året ha uppgått till 11,167,000 deiton av god kvalitet. En stor del av denna skörd ligger nu osäljbar. Under tiden importeras stora mängder utländsk havre för gryn- och mjölfabrikation, trots att svensk vara enligt de sakkunnigas mening mycket väl kan användas till ifrågavarande fabrikation.

Jag anser mig böra meddela, att bland de importörer, som under förra året importerade stora kvantiteter havre, befinna sig Allm. Svenska Utsädes A/B, Svalöv, (2,940,000 kg) och Kvarn A/B Tre Kronor, Stockholm, som äges av Kooperativa förbundet (6,000,000 kg). Sistnämnda kvarnaktiebolag har även under innevarande år uppträtt som importör av 1,500,000 kg grynhavre.

Då en stor del av havreinförseln under nuvarande förhållanden torde få anses helt och hållet onödig med hänsyn till att god tillgång på svensk vara av prima kvalitet finnes och då denna införsel åstadkommer stora avsättnings-svårigheter för den svenska havreodlingen, får jag vördsamt anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framställa följande spörsmål:

Har statsrådet för avsikt att i en eller annan form söka stävja pågående onödig import av grynhavre?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 21.

På förslag av herr talmannen, som förmäde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att lördagen den 11 i denna månad företaga följande val, nämligen:

val av dels tjugufyra ledamöter i den nämnd, vilken enligt § 103 regeringsformen och § 69 riksdagsordningen äger att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, dels ock sex suppleanter i nämnden; samt

val av ej mindre tolv valmän att, gemensamt med ett lika antal valmän från första kammaren, välja kommitterade för tryckfrihetens vård än även tre suppleanter för dessa valmän.

§ 22.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

Andra kammarens protokoll 1933. Nr 19.

nr 3, angående vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1933/1934 under riksstatsens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av Trossnäs fält i Nors socken av Värmlands län;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av tionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga; samt

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord.

§ 23.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till delar av riksdagsbeslutet:

nr 1, ingressen;

nr 2, slutmeningen;

nr 3, rörande utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesnämnden;

nr 4, rörande Kungl. Maj:ts proposition nr 27 om gillande av den riksbanken meddelade befrielsen från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld;

nr 5, med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker;

nr 6, rörande förordning med bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter;

nr 7, rörande förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror;

nr 8, angående lag om ändrade bestämmelser i vissa fall rörande fördelning av böter m. m.;

nr 9, rörande lag om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321);

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1932 fattade beslut;

nr 11, rörande förslag till förordning om ändrad lydelse av 24 och 31 §§ förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker;

nr 12, rörande lag om ändring i vissa delar av 16 kap. giftermålsbalken;

nr 13, rörande lag om ändrad lydelse av 91 § lagen den 22 juni 1911 (nr 55) om ekonomiska föreningar;

nr 14, rörande förslag till lag om upphävande av 27 kap. 16 § rättegångsbalken samt 229 § utskökningslagen;

nr 15, rörande lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 6 juni 1930 (nr 202) om begränsning av rätten att avverka skog å in-tecknad fastighet;

nr 16, rörande lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 angående förverkande i visst fall av spritdrycker och vin;

nr 17, rörande val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare;

nr 18, rörande val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare; samt

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, angående vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.

§ 24.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande, nr 5, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet;

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion nr 93 angående beredande av möjlighet för kommuner att bli befriade från kommunala lönetillägg åt vissa lärare; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion angående lantarbetarnas ekonomiska och sociala ställning;

nr 3, i anledning av väckt motion angående vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft å landsbygden; och

nr 4, i anledning av väckt motion angående viss utredning i fråga om arbetslöshetens orsaker.

§ 25.

Justerades protokollsutdrag.

§ 26.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Svensson</i> i Landskrona	under 4 dagar fr. o. m. den 11 mars,	
» <i>Paulsen</i>	» 4 » » » 10 »	
» <i>Pettersson</i> i Rosta	» 3 » » » 10 »	
» <i>Johansson</i> i Krogstorp	» 6 » » » 9 »	
» <i>Sjögren</i>	» 2 » » » 10 »	
» <i>Nyblom</i>	» 2 » » » 9 »	
» <i>Leffler</i>	» 6 » » » 10 »	
» <i>Gustafson</i> i Kasenberg	» 4 » » » 14 »	
» <i>Norén</i>	» 5 » » » 11 »	
» <i>Persson</i> i Fritorp	» 4 » » » 10 »	och
» <i>Pehrsson</i> i Bramstorp	» 4 » » » 10 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.58 e. m.

In fidem.
Per Cronvall.